

ELŐFIZETÉS

HELYBEN:
 Egy évre 24 korona.
 Egy hétre 2 korona.
VELEJÁR:
 Egy évre 24 korona.
 Egy hétre 2 k. 40 f.
HIRDETÉSEK:
 Helyesírók díja 20 f.
 Helyesírók díja 15 f.
 Helyesírók díja 10 f.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült
 vasutak palotájában.
 TELEFON-SZÁM. 152.
KIADÓHIVATAL:
 Aradi Nyomda Részvénytársaság.
 József főherceg utca 22. sz.
 TELEFON-SZÁM. 150.

Arad, 1907.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
 STAUBER JÓZSEF.

Szombat, október 26.

Mai számunk főbb közleményei:

- Vezércikk: Szent a béke!
- Hangoz a folyosó.
- Patronage és rabsegélyezés.
 Irta: Auszterweil László dr.
- A bűnös Arad.
- A Westinghouse-házak válsága.
- Sikerült puhítás.
- Becsapott banküzet.
- Ellített halott.
- Aki hűtlen lesz a férjéért.
- Tárca: Ember. Irta: Jászai Mari.

Szent a béke!

Arad, október 25.

Hála Istennek. Holló Lajos nem fogja a véres kardot körülhordani az országban. És aki attól tartott, hogy Lázár Pál a kormány fejéhez vágja ezt a cudar kiegészítést, nyugtassa meg hazafiui aggodalmait. S mind a többien, akiknek elégedetlenségétől és zugolódásától rengett a Royal, már nem ijesztenek azzal, hogy megbuktatják a kormányok legkövetkezőtebbjét. Aki künn van, künn van. Azokat kikészítette tegnap a függetlenségi párt félhivatalosa, reájok sütvén a darabont bélyeget és a korrupt mocskot. Azok, akik netán még a kilépés szándékát forgatták a fejükben, ebből megérthették, hogy micsoda sors vár az Ödönökre. (A kilépést már nem a Zoltánokról nevezik el, hanem Barta Ödönről.) Kinek van még kedve ödönködni?

Senkinek. A kormány végre hajlott a békétlenkedőknek amaz óhajára, hogy békítse ki őket. Hiszen egyéb szándékuk nem volt a dühösen toporzékolóknak. Lehetetlen itt a kikapós rabbiné adomáját nem idézni. A vándor zsidó teológus, aki a rabbi házában szállt meg, a tuláradt vágyak egyik fölhevült pillanatában szerelmi ajánlatot tett a rabbinénak. A tisztelendő asszony fő háborodva förmed reá: „Szerencsétlen ifju, — hogy mer ilyenmire gondolni, velem, a rabbinéval szemben?” Az ifju halálra sápadt a röstelkedéstől. „Százegyszer engedelmet kérek, tisztelendő asszony, hogy megfedkeztem magamról. Mindjárt meg is büntetem magam érte: úgy elmegyek, mintha itt se lettem volna.” „Eh, mondja a rabbiné, arról szó sincs, hogy elmenjen, de mégis különös volt.” A békétlenkedők fölháborodtak azon a föltevésen, hogy ők ezt a kiegyezést és a fölemelt kvótát meg fogják szavazni, az önálló jegybankot el fogják ejteni. Hát, mondta a kormány, legfőlebb nem szavazzák meg a javaslatokat. O, — arról szó sincsen, hogy meg ne szavazzák: ők csak föl akartak háborodni, mint a rabbiné, hogy a presztizsét megtartsa.

A célt elérték. A nagyérdemű Haza, különösen pedig a szeretett választók megtudták, hogy ők nem akarták az elveikkel ellenkező kiegyezést megszavazni, sőt a pártszakadás veszedelmét is kockáztatták vele. Most azután kénytelenek vele,

nehogy a kormányt blamirozzák. A hősies lemondásért cserébe kaptak egy deklarációt, amely szerint nekik ezután is joguk lesz követelni az önálló jegybankot. Hogyne. 1917-ben, 1927-ben, 1937-ben és az összes héttel végződő évszámokban joguk lesz az önálló bankhoz ragaszkodni; kötelességük lesz azonban ugyanezen hetes években a közös bankot megszavazni. Ez a tiszta ragaszkodás igazán költői. Akár a Heine költeményében, amelyik így kezdődik: „Évek jönnek, évek mennek . . .” Évek, évtizedek jönnek, mennek és a függetlenségi párt mindig bánatosan térdre hull a Magyar Bank géniusza előtt: „Madame, je vous aime!”

Méltóztassanak most választani a politika típusai közül. Az egyik, aki a perszonál unióra esküdt, átkozta a kiegyezkedőket és a kvótát, — s most az első szóra kész kiegyezni, kvótát emelni és hazaárulónak minősít mindenkit, aki nem teszi. A másik, aki adja a haragost, a kiegészítetlent, pedig csak olyan, mint a rátartós kokott: tudja, hogy meg fogja adni magát, de megköveteli, hogy udvaroljanak érte. Hogy az erényesség végső, halvány látszatát mentse meg abból, ami a multból elveszett . . . Melyik a szebb.

Olyan kérdés, amelynek eldöntésével igazán kár az agyakat fárasztani. Hiszen igazán senkise hitt komolyan a békétlenkedésükben. Ők, a haragvó kurucok vannak magánédekeikben, önző céljaikban

Ember.

Irta: Jászai Mari.

A leánya nálam szolgált és meglátogattam őket egyszer Baracskán; onnan ismertem. Évek mulva újult meg barátságunk, mikor meghalottam, hogy idobenn, Budapesten, egy istállóban fekszik beteg. Kocsis volt egy mézárósnál; egypár nappal azelőtt a vásárcsarnok jeges járdáján, amint egy borjút vitt be a vállán, elcsuszott, elesett és azóta esténként „nyög” — mondta a leánya.

Orvost küldtem hozzá; három bordacsontja volt betörve. Kórházba vitték, ott látogattam meg és állíthatom, hogy soha, sem azelőtt, sem azóta életemben, olyan boldog embert nem láttam, mint az öreg Barsi Jánost abban a tiszta ágyban, abban a napsugaras szobában. Alig mert hinni a boldogságában! „Mivel szolgált ő rá, hogy ötlet így „kényeztessék”.

Egy-két narancsot hámoztam ott neki, meg a tőle jobbra balra fekvő szomszédjainak, miközben csöndesen beszélgettünk.

— Aztán volna e még valami kívánsága, e mellé a nagy boldogság mellé, János bácsi? — fagattam tréfásan és játsztam, hivatásomhoz képest, egy kicsit, a jó tündér néni. Persze csak afféle ütött-kopott fakó tündért, nem ifju, sugárból szót, fátolban lebegő mindenható tündér-királynőt, aki szerelmes ifju párokat örök tavasszal ajándékozva meg, csak szegény, prózai öregecske tündért, aki igaz, hogy villámon, de csak 6—8 krajcárért röplített magát kívánsága szerinti távolságokra és öreg védencét legfőlebb egy jóékonny konflison szállíttatja a

tündér-palotájába, a Szent István kórházba; miután előbb a jó orvos uraknál illendőn bekönyörögte.

— Az én kívánságom, — gyönyörködött a kérdésben az öreg, ugy ám! Jó is volna! mintha azt mondta volna: Nem olyan kicsi dolog az, amit csak egy szuszra teljesíteni lehet. — Az én kívánságom az volna, hogy amint itt meggyógyulok, hazamehegnék Baracskára, aztán kanalazhatnám az öregem-főzte rántott leveket! — és úgy nézett rám, mint aki érzi, hogy ő most akkorát kívánt, amit senki sem bír teljesíteni!

— Hiszen az adósságom, amiért bejöttem szolgálni, még nem fogyott le!

Nos, ennek az „adósságnak” történetét akorom én itt elmondani.

Nagy gazda volt Barsi János Baracskán, Fehérmegyében. Szép kőháza, gyönyörűen művelt szőlői, szántóföldjei és olyan szép lovai voltak, amelyekre nemcsak ő, de az egész falu büszke volt.

Boldogan élt több milliónyi testvérével együtt szép hazánkban Barsi János gazd. — amikor a balvégzet rábocsátott ami gyanúlan népünkre két akkora veszedelmet, melyeknek egyike is untilg elég lett volna, hogy öngyilkosságba sodorja.

A kezébe adta a rettenetes „váltót” és az undorító pálinkát!

A paraszt kerges kezébe a subtilis gyilkot, a váltót!

Nagy távolságok legyőzésére szolgáló, éles

elmével dolgozó, éles elmével kiélesített szörnyű fegyvert adtak, az ekoszarvához szokott egyszerű terjérbe!

Olyan ártatlan, olyan behizelgő formában jött ez a csapás — ki ijedt volna meg tőle!

— Egy szelet páirosnak aláírt kend és kapja a parázs pénzt a takarékból.

Jött is a gyanúlan Barsi Jánosra a sógora, a bátyja, a komája — meg aki érte — és írta az együgyű nép a váltót szorgalmatosan.

De mert a csapás sohasem jön egyedül, tehát jött vele a még veszedelmesebb átok, a pálinka!

A váltó csak koldussá teszi népünket, a pálinka lealacsonyítja és megfosztja az emberségétől. Az emberségétől és az egészségétől!

Ez a két ujdontuj döghalál pusztítja a magyart, ami elől nincs menekvés, mert ahol ez pusztít, ott nem születik többé egészséges ember!

Tudok egy falut; igen nagy falu volt gyermekkoromban, a legszebb nép lakta a földkerekségen. Ma? — Aki még sohasem sirt életében és megakarja kóstolni a sós könyv izét, az jöjjön velem, megrikatom még ha pogány is! Megmutatom neki az agyag-partokra vált üregekben kuporgó, sápadt, beesett szemű, éhes és ijedt állattekintetű magyart, akinak ernyedt inu, vézna karjából már kifordul a kasza meg a kapa. Nincs is rá szüksége. Nincs is mit kaszálni kapálnia. Apái földje már nem az övé. Házaiból barlangokba menekült.

Az az ártatlan, lenge kis papir szelet, meg

legjobban összeforva a kormányval, a többséggel. Ők, akik a kormánypárti falatokat egyszer megkóstolták, sohase, sohase tudnának megint ellenzékiek lenni. Ha ellenzéket is játszanak, a kormánynak bizonyára ők a legengedelmesebb ellenzékiei és az ilyen frakció igazán megérdemli a kormánytól, hogy hajlandó legyen őket kibékíteni, amikor ők igazán nem várnak egyebet annál, hogy kiengeszteljenek.

Kibékültek. Hát összevesztetek? — kérdi a tájékozatlan vidéki. Dehogy. A kisebbség nélküli kormánynak, meg a népszerűséget féltő többségnek szüksége van ilyen műbirkózásokra. Bántódása egyiknek se esik, — és a tusa után, a békevacsorán azt mondják az ország füle hallatára: „Pedig keményen tartottuk magunkat!“ +

Hangos a folyosó.

A képviselőház ülése.

— Az Aradi Közlöny távirati tudósítása —

Budapest, október 25.

Délben kezdődik az ülés s ezzel már el van rontva az ember délelőttije. Mivel így ugyanis mindgy, korán szállingóznak az emberek a Házba. Tizenegy órakor a folyosón már vannak csoportok s szép csendesen folyik a teret. Természetesen a függetlenségi párt zavarairól beszélnek. Megelégedéssel veszik tudomásul az emberek, hogy Polónyi békeakciójának híréből semmi sem igaz.

— Megbélyegzése lett volna a pártnak! — mondta ma délelőtt egyik képviselő — ha az az ember állott volna megint élénk békét csinálni.

Várják erősen Hentaller Lajost, akinek a kilépettükre címzett meghívó levele már szétment. Az új ellenzéki párt a jövő hét elején alakuló értekezletet akar tartani. Azt hiszik, addig már lesznek vagy harmincan.

Meglepetést okozott Kazy János barsi főispán lemondásának a híre. Vannak, akik úgy

mondják, hogy a főispánt a kormány szólította fel arra, hogy beadja lemondását.

Ebből a dologból előreláthatólag egész nyilatkozattenger fogja elárasztani a közvéleményt.

Szell Kálmán tegnap néhány újságban ki magyaráztatta a közigazgatási bizottságban tett nyilatkozatát a közigazgatás államosításáról s azt írta, hogy ő azelőtt is, most is az állami adminisztráció híve, csak hogy ez még nem vihető keresztül. Egy képviselő, aki résztvett a bizottság ülésén, ezt jegyezte meg a folyosón:

— Lehet, hogy Szell Kálmán csakugyan nem mondta azt, amit a lapok írtak róla, hogy immár testestül-lelkestül municipálista, de kijelentem, hogy igenis, odanyilatkozott, hogy azelőtt az államosítás híve volt, de most már megváltozott a meggyőződése és belátta, hogy Magyarország alkotmánya és a vármegyei közigazgatás összeforrtak. Még amiatt is sajnálkozását fejezte ki, hogy ő csinálta meg a megyei pénztárak államosítását.

A képviselők nagy mulatsággal olvasták a Budapest című félhivatalos lapnak lírai hangú híret arról, hogy Kossuth Ferenc festett egy képet.

A lelkes kis közlés elmondja, hogy a miniszter még Turinból hozott magával egy ki egyezést, „telve kék nápolyi levegővel, narancsillattal és mandolinpöngéssel“. A kis kép egyedül lógott a falon, pendant kellett volna hozzá, de ezért, ha vásárolta volna, legalább háromszáz koronát kellett volna fizetnie a sokoldalú miniszternek. Tehát inkább gondolt egyet és hűségese Pistájának a következő parancsot adta: — Holnaptól kezdve egy órával hamarabb kelek.

Diktum faktum: így is lett. „Pista folyton növekvő bámulattal nézte, amint a régóta elhanyagolt paletta ismét előkerült“ és néhány nap alatt elkészült a munka, még pedig meglepő sikerrel. Rendkívül kedves nápolyi vidéket pingált le országos gondjai közt Kossuth Ferenc, teje melegséggel, narancsillattal és mandolinpöngéssel...

A folyosón mozgalmat indítottak, hogy Kossuth Ferencet, mint művészt az Országos

Képzőművészeti Társulat és mint a takarékoság vértanuját, a Törlesztési Bank mint szövetkezet válasza meg emlékül.

Az ülésről alábbi részletes tudósításunk szól:

Rakovszky István elnököl az ülésen. Hammersberg László jegyző felolvassa a beérkezett kérvényeket.

Hoitsy Pál előadó betérjeszti a pénzügyi bizottság jelentését az indemnitás-törvényjavaslatról.

Hencz Károly, a közigazgatási bizottság előadója a vármegyei törvényjavaslatról tesz jelentést.

Babó Mihály a hatásköri bíróságról, Horvát József (marosújvári) és Czobor László a többi alkotmánybiztosító törvényekről tesznek jelentést, valamint Csizmazia Endre is, az igazságügyi bizottság nevében.

Bathhány Lajos gróf, az összeférhetlenségi bizottság tagja, letette az esküt.

Elnök javasolja, hogy a Ház legközelebbi ülését kedden, 29-én délelőtt tíz órakor tartsa, napirendjére az indemnitás-javaslatot tűzzék ki.

A javaslatot elfogadják, mire az ülés a jegyzőkönyv hitelesítésével véget ért.

Patronage és rabsegélyezés.

Írta: Auszterwell László dr., királyi törvényszéki- és fogházorvos.

A rabsegélyezésről való eszmecsere közben több ízben hallottam intelligens emberektől, hogy ez felesleges, szimpátiát nem érdemel, ez túlhajtott humanizmus, mennyivel szükségesebb lenne sok tisztességes szegény ember megélhetéséről gondoskodni!

Igaz, hogy a tömegnyomor enyhítésén is kellene fáradozni, de ez nem szól a rabsegélyezési intézmény kiterjesztése ellen. Jól meg kell gondolnunk, hogy mi is tulajdonképpen a rabsegélyezés?

A rabsegélyezés szó nem is fedli teljesen a fogalmat, jobban meg felel a fogalomnak egy idegen szó: *patronage*. Ugyanis nemcsak kizárólag az eltelt, vagy szabaduló rabok támogatásáról van szó, hanem a patronage segíteni akar az elítéltek támasz és kereset nélkül maradt családján, tehát az ártatlanul szenvedő gyermekeken, a feleségen s esetleg a szülőkön, ez már sokkal szimpatikusabb és nem túlzott humanizmusnak látszó dolog. Pedig maguknak az elítélteknek gyámoltása, a velük való fog-

annak a kerítője, a lelket testet gyilkoló pá inka hazta ki alóluk.

*

Nem bir Magyarország annyi szanatóriumot felállítani, amennyi áldozatot a gondviselője, az „Állam“ neki a „jövendelő“ pálinka révén szolgáltat!

Ez olyanforma gszdálkodás, mintha én az egyik kezemmel a Dunába hajgálnám a tulajdon gyermekeimet, akik nekem a kenyeret keresik; a másikkal pedig — nagy költséggel — minden ezrediket kihalásznám. — Mert a pálinka vérrel él!

Eléggett annak a véét, aki megissza.

Bizony „megesszük mi a gabonánkat fűvében“.

Megisszuk a testvéreink véréit a pálinkáért befolyó adó alakjában; azután minden ezrediket nagy költséggel fölpoljuk!

Én úgy érzem, hogy nekem városról-városra, faluról-falura és ott házról-házra kellene száguldanom és szegény megmérgezett testvéreim fülébe sikoltanom: „Térjete észre, míg nem késő! Féljete, irtózzatek a pálinkától, mely kiszívja testetekből az erőt, lelketekből a becsületet! Hát nem látjátok szerencsétlenek, hogy aki nektek azt a pokoll tüzet árulja, — aki már tanyáról-tanyára szekereken utánatok hordja és a gabonátokért becseréli! — az maga azt a mérget meg nem issza. Az az okos keréskedő maga miért nem issza a pálinkát, ha az — a te szerencsétlen oktalan fölfogásod szerint — erőt ad? Miért nem tanulsz a „bolto“ példáján? Láttál már pálinkás zsidó részegen? Halásos küzdelem ez, amelyben mi veszünk el, magyar véreim. De még csak nem is úgy, hogy megsajnáljon valaki, mert a pá-

linka előbb lealjasit bennünket. Az aljasat pedig ki óhajtja, ki becsüli?

Nem hallottátok, hogy a külföldi újságok már világgá híresztelték, hogy a magyar baka azért nem bir más nemzet fiataljával versenyt gyalogni, azért rogyik össze husz, harmincával, mert „bepalinkázott!“ (Bilek)

A pálinka már kikezdte a magyar becsületet a világ elől!

Itthon pedig az életeréjét.

Ami rombolást a való megkezdett, azt a pálinka bevégi rajtunk.

De a szegény ember még lehet erős, büszke és becsületes, csak a pálinka bírja hitványvá tenni, mert megöli az egészségét.

Barsi János még nem ivott pálinkát. Neki még piros volt a vére, — amit a pálinka fehérre pörkölt! — egyenes volt a hátgerince, büszke volt a lelke! Nem ivott pálinkát, azért birta 65 esztendőskorában az egész borjút a vállán. Nem ivott pálinkát, azért birta azt a feleletet adni, amelynél büszkébben és fényesebbet soha még egy császár sem adott. Azt felelte, mikor a mások váltói fejében háát szólított, szántóföldjeit büszkeségeit, szép lovait is dobraültötték és így szóltak hozzá a „hitelező urak“:

— No János bácsi, fönn van ugyan még az adósságából négyszáz pengő forint, de kieresztjük a váltókból, elmehet, mert már úgy sincs semmije

— Hát a becsületem?! — emeli föl ősz fejét és erős szavát Barsi János: — Hát a becsületem, az semmi! De lefizetem én a tartozásomat az uraknak, ha Isten éltet.

Kezet fogott öreg élete párjával; a falu határán két nehéz könnyet törült ki a szeméből és jött, jött az öreg gazda ide a városba ese-

lédnek. A leányai példájára ő is jött szolgálni. Elszegődött egy mészárosokhoz kocsisnak, havonként 13 forintért. És ő ebből a 13 forintból havonként hazaküldött az adósságára az „uraknak“ nyolc forintot. Nyolc forintot hazaküldött; ötből élt...

*

Mire törött bordáival a kórházba került Barsi János, akkorra a 400 frt „tartozásból“ 200 már ilyen módon le volt fizetve.

No emeljünk az emléke előtt kalapot! Mert ezek a Barsi Jánosok azok, akik az „örökigazságot“ időről-időre vissza-visszahozzák magukkal a földre. Mert a finom „modern“ urak okos tömege már rég elsikkasztotta volna közülünk. Az egészséges hátgerincünkben hozták ezek az egész emberek a földre újra meg újra vissza az igazságot és hirdetik, ha kell életük árán, bizonyosságul, hogy ez mint kérelhetetlen következetesség a Mindenség egyensúlya. A világok fenntartója.

*

Szűgyenleném, ha most ide nem írhatnám, hogy ennek az igaz embernek a kívánsága teljesedett.

A kórházból hazamehetett öreg felesége petrezselyem-leveseihez, miket még egypár esztendeig békében kanalazhatott...

*

És ez a fényes példa nem veszett kárba.

Az a fiatal orvos, aki ápolta, úgy kívánt az öreg paraszt iránt való tiszteletének kifejezést adni, hogy személyesen utazott le hozzá falujába, a már végképp kifizetett váltóját neki kézbesíteni. „Ki tudja — mondta — szoríthatok-e még életem folyása alatt olyan tiszta kezet, mint az öreg Barsié.“

lalkozás és törődés sem fölösleges, nem álhu manizmus az, hanem nagyon szükséges, sőt mint az alábbiakban kifejttem, kötelesség. Mindenek előtt ne feledjük azon tapasztalati tény, hogy nincs ember a világon, aki magáról elmondhatná, hogy ő szerencsétlen viszonyok között ne követhetne el bűntettet. A legjobb és a legnemesebb jellemű emberek közül is követtek már el bűnt. Nem kell azt hinnai, hogy a Jogházak lakói mind megrögzött gazemberek; a büntettek elkövetéseért nem mindig csak a büntetők a felelősek, gyakran a társadalom, a viszonyok, a körülmények nagyobb mérvben volnának felelőségre vonhatók; erkölcstelen szülők gyermekei kicsi koruktól fogva és naponta rosszat, erkölcstelenséget látnak maguk körül; a szenvedélye, temperamentumu egyének bizonyos körülmények között, anélkül, hogy rossz emberek lennének, könnyen megfélekednek magukról és azután már késő a megbánás; sok ember éhségből követ el bűntettet, mások, különösen gyermekek csintalanságból, pajkosságból. Ime! nem minden elítélt méltatlan segélyre, szánalomra.

Régebbi időkben testileg is megbélyegezték a bűntevőket, ma már ezt elejtették, de uralkodik még a lelkileg való megbélyegzés; aki fogházban volt, az megbélyegzett egyén, avval többé nem akarunk érintkezni, nem akarunk többé vele szóba állni, munkát nem kap, még köszöntésért sem fogadjuk, kerüljük, mint a bélpoklosokat. Ezzel önmaga ellen vét a társadalom, mert ezek a szerencsétlenek nem kapnak munkát, tehát nem képesek keresethez jutni; ehhez járul még a jelzett bánásmód okozta elkeseredés és így érthető, ha az illető újlag azon társadalom ellen tör, amely vele így durván bánik. Visszaeső bűnös lesz; innen a visszaeső bűnösök nagy száma. Némelyik 10—12-szer is elkövet bűntettet.

Ott, ahol a patronage intézményével nem törődnek, mindenütt nagy a visszaeső bűntevők száma. Igaza van annak a kiváló jogásznak, aki kijelentette, hogy a legigazságosabb bírói ítélet és a legjobb büntetőrendszer sem ér sokat patronage tevékenység nélkül. Ezt jól tudják a műveltebb államok is így mindenütt nagyobb rabsegélyezési tevékenység van, mint nálunk, nemcsak a művelt Nyugaton, Spanyolországot és Portugáliát sem véve ki, hanem Amerikában és Japánban is.

A patronage tevékenység ne abból álljon főleg, hogy a szabaduló rab néhány forint pénzsegélyt kapjon, hanem főleg az legyen, hogy a rab sorsával törődjenek; fel kell hagyni azon régi elavult szokással, hogy az elítélt ember megbélyegzett. Ha ilyen ember ajtónkon kopogtat, adjunk neki munkát; amíg a fogházban van, foglalkozzunk családjával, karoljuk fel az elhagyatott gyermekeket és a támasz és kereset nélkül maradt hitvest és öreg szülőket; konzerváljuk az elítélt otthonát, hogy így a fogházból kiszabadulva találja fel újlag családját, kedveseit, hogy így hálát érezzen azon társadalom iránt, amelyet ő büntetvével megkárosított, s amely ennek ellenére is megtartotta az ő otthonát támogatta családját. Ily bánásmód mellett inkább várható, hogy megjavul, hogy visszaeső bűnös nem lesz, mintha, mint eddig, — patronage intézményével nem törődve — hátramaradt családját elzúllik, haza jöve, feleségét, gyermekeit büntanyákon elajjasodva, vagy koldulva, kóborolva találja.

Ily célirányos tevékenységet azonban csak akkor lehet kifejtetni, ha a társadalom szerveződik patronage egyesületek alakjában. Ilyen lesz a folyó hó 27 ikén alakuló aradi rabsegélyező egyesület. Kívánatos lenne, hogy különösen a nők karolják fel az eszmét. Nemes és hálás feladatra nyílik így alkalmuk; a bűntevőkben a nemesebb érzések, a jobb indulatok felkeltésére ők, finomabb, feköltebb, nemesebb gondolkodásuknál és nagyobb türelmükkel fogva sokkal alkalmasabbak, mint a férfiak. A bűntevők között sok a nő és a fiatalok. Ezek a nők irányában sokkal bizalmasabbak, nyiltabbak. Az idei pécsi első országos rabsegélyező kongresszuson felszólaló nagyműveltségű és humanisztikus tevékenységéről országosan ismert Dassewffy Emma urhölgy, a női patronage működéséről és eredményéről beszélt, melyeket a budapesti gyűjtőfogházban elér, ahol most szabad bemenetele van, — kijelenti hogy számokkal igazolható, mint csökkent a visszaeső nők száma, pedig tudvalevő, hogy ezek a szeren-

csétlen nők, akik idakerülnek, megméltelyezik az összeséget és a legtöbb bűnt ők követik el. Hstenként 2—3 délutánt szentel az urnó ezen misztionak és azóta feltűnő a bűnözés csökkenése. Pénzsegélyt adni mit se ér; hat éve működik Dassewffy Emma ezen a téren, de úgy tapasztalta, hogy többet ér mindennél, ha ott-honba vezetik vissza a rabokat, valláskülönbség nélkül veszik oltalmukba a fogház lakóit. Nők bevonása nélkül a rabsegélyezés tényleges eredményeket elérni nem fog.

A bűnös Arad.

Egy nap krónikája.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, október 25.

Érdekes eseményt nem jegyzett fel ma a rendőri krónika, történt azonban néhány kisebb eset, amelyekről alábbi tudósításunk szól:

(Csalás reklámbankóval.)

Rieger András ujanáti földműves egy lovat hozott be a mai óvár téri vásárra. Csakhamar akadt vevő egy cigány személyében, aki Nedelán Péter világosi földművesnek mondta magát. Harminc forintot ígért a lóért. Rieger megkötötte az alkut, mire Nedelán felült a lóra és átnyújtott Riegernek egy reklámbankót, amely úgy nézett ki, mint a száz koronás.

— Adjon vissza negyven koronát! — mondta.

Rieger az összehajtott hamis bankót kinyitotta, de mire konstata, hogy az nem egyéb egy reklámcédulánál, a cigánynak már hűlt helye volt. Megsarkantyuzta a lovat és elvágta. Rieger jelentést tett a csalásról a rendőrségnél, amely keresi az ismeretlen csalót.

(Merénylő suhanc.)

S. S. aradi szülész nő tegnap este hat óra tájban a Pécska-uton hazafelé tartott. Újában a Kristyóry féle üres telekről egy husz-huszon egy éves román suhanc ugrott elő és megkérdezte, hogy hová megy.

— Haza, válaszolt S. né.

A suhanc elakarta kísélni, de S. né elutasította. A legény ekkor átkarolta S. né és az üres telek felé vonszolta, azzal a szándékkal, hogy merényletet követ el ellene. S. né segítségért kiáltott, de a közelben nem volt senki. Dulakodás közben S. né két gyűrűje a legény kezébe került, mire az megfutamodott. S. né jelentést tett az esetről a rendőrségnél. A merénylőt keresik.

(Apa a fiu ellen)

Érdekes feljelentés érkezett ma a rendőrséghez. Fülöp Sámuel aradi iparos feljelentette fiát Ferencet, hogy néhány társával szövetkezve számlákat hamisítottak a nevére és követeléseit behajtották. Ilyen módon körülbelül ötven koronával károsította meg apját a fiu, aki alig tízenhárom éves. Nem ez az első tüze, mert már régebben is hasonlóan manipulált apja kárára. A fiut meg fogják büntetni és a lencházban helyezik el.

(Az elveszett tehén.)

Halik Demeter ma eladta egyik tehénét és eközben a másik tehene eltűnt. Abban a hiszemben, hogy ellopták, jelentést tett a rendőrségnél. De egy félóra múlva előkerült a tehén. Egy Szabados János nevű aradi lakos hozta be a rendőrséghez, kijelentvén, hogy miután a tehén az ő szénájában bitangolt, és abból tetemes mennyiséget elfogyasztott, fel fogja jelenteni a tehén gazdáját — lopásért. Hogy a különös per milyen kimenetelű lesz, az nem tudható, annyi azonban bizonyos, hogy a tehén gazdája ezen a címen nem kerül a rovott multuak sorába, legfeljebb kártérítés: fog fizetni a tehene által elfogyasztott szénáért.

Sikerült puhítás.

Nemzeti bank helyett deklaráció.

Hollóék leszereltek.

— Az Aradi Közlöny távirati értesülése. —

Arad, október 25

Megerőltető munka után a kormány ma végre megpuhította a pártból kikivánczó elemeket. Megszületett egy ugynevezett elvi deklaráció, amelyet a függetlenségi párt a jövő héten párthatározattá fog emelni, abban a naiv hiszemben, hogy ezzel megmentette az országot a kiegyezés és a kvótaemelési csapásaitól, vagy hogy legalább is enyhíti e csapások mérvét.

Elvileg immár megszületett az önálló nemzeti jegybank és miután a jelen is igazolja, hogy a függetlenségi párt megnyire respektálja elveit, ez az újabb elvi kijelentés bizonyára országszerte örömet fog kelteni és a függetlenségi örtüzek melől sietni fognak az egyedül üdvözítő függetlenségi párt üdvözlésére.

Az öröm azért egy kissé korai még, mert nem lehetetlen, hogy a helyzet újabb alakulásokat terem, amelyek épenséggel nem lesznek inyére Kossuth Ferencnek és mindenre kész csatlósainak.

Justh Gyula lemond?

A politikai pártklubokban tegnap mindenütt azt beszélték, hogy Justh Gyula, a képviselőház elnöke, nagyon kedvetlen a kiegyezés miatt. A főrendiház folyosóján azt a hirt is kolportálták a tegnap délutáni ülés alatt, hogy Justh Gyula úgy nyilatkozott, hogy lemond állásáról és kilép a függetlenségi pártból, melyet a kormány arra akar kényszeríteni, hogy a felémelt kvótát megszavazza és a közös bankot fentartsa. Justh Gyula a kiegyezés dolgában éppen nincsen egy véleményen a kormányval, főleg azt hibáztatja, hogy a kormány a magyar nemzeti banknak 1910 ben való felállítását nem tudta biztosítani.

Kossuth Ferencnél, aki betegen fekszik, tegnap megjelentek Wekerle, Apponyi és Darányi miniszterek, hogy vele a függetlenségi párt magatartásáról tanácskozzanak. Értesülésünk szerint Kossuth Ferenc megnyugtatta a kormány tagjait, hogy a párt nagy zöme nem akar nehézségeket okozni a kormánynak és így nem kell attól tartani, hogy a kiegyezés tárgyalása nem fog simán lefolyni.

Nincs módosítás!

A függetlenségi párt hivatalos lapja élén ma a következő közlemény jelent meg:

A képviselőház közgazdasági bizottsága hétfőn, f. hó 28 án fogja kezdeni tárgyalni a kiegyezési javaslatokat.

A tárgyalás módosításokat vagy javításokat nem hozhat; mert a kiegyezés a két kormány között meg van kötve, azt csak vagy elfogadni, vagy el nem fogadni lehet és így a javaslatokra csak igent vagy nemet lehet mondani.

Politikai körökben élénken kommentálták ezt a személyes nyilatkozatot.

Kossuth Ferenc röpirata.

A képviselőházban ma zöld borítékú füzeteket osztottak ki. Az a címük: Kossuth Ferenc a kiegyezésről. Kiadja az

országos függetlenségi és 48-as párt. A 32 oldalas füzet, melyet Wodianer F. nyomdájában nyomtattak, Kossuth Ferencnek a függetlenségi kör minapi értekezletén mondott beszédét foglalja magában, de a függetlenségi párt bevezetést iratott elébe. A bevezetésben a többi közt ezeket jelenti ki a párt:

A kvóta, mint ilyen és nem a kvóta aránya, maga a kvótafizetés elve, nem pedig mennyisége ütközik a párt elveibe. A 67-es kvótafizetést ezidőszerint alkotmányos uton eltörölni teljes lehetetlenség; nem esik tehát elvtagadásba a párt, ha ragaszkodva elvelhez, mint képviselőházi többség a törvényt, míg törvény marad, megtartja. Az ország függetlenségi közönsége haligassa meg a vezér szavát, ki emberfeletti munkával védte meg egy hosszú éven át a nemzet érdekét. Amit Kossuth Ferenc mond, nem lehet gyanus függetlenségi ember előtt.

Ezután következik Kossuth beszéde. Az utolsó oldalon megint az országos függetlenségi és 48-as párt beszél és a következőket mondja:

A párt vezérének felvilágosításai után lehetetlen a kiegyezést meg nem szavazni. A magyar világszerte híres józan es érő, ez fogja most is vezetni és híres hazafiságáról, ebben fogja megtalálni az erőt arra, hogy teljesítse hazája iránti köteleességét.

Paktum az elégedetlenekkel.

A képviselőház mai ülése alatt hiteles formában elterjedt az a hír, hogy a függetlenségi párt elégedetlen elemei és a kormány tagjai között *megegyezés jött létre.*

Az ülés folyamán Holló Lajos értekezletre hívta össze az elégedetlen képviselőket. Az értekezlet, amelyen vagy harminc képviselő vett részt, a képviselőház elnöki szobájában folyt le. Ott voltak többek között Holló Lajos, Mérey Lajos, Csizmazia Endre, Kállay Tamás, Visontai Soma, Bakonyi Samu, Hammersberg László, Chernel Gyula, Thaly Kálmán, Szappanos István, Szathmári Mór, Lovász Márton, Sümegei Vilmos, Csépnán Géza, Szász Zsombor, Burgyán Aladár és Héderváry Lehel.

Az értekezlet körülbelül egy óra hosszat tartott és eredményéről Holló Lajos a következőket mondta az újságíróknak:

— A tegnapi napon és ma délelőtt a kormány tagjaival folytatott tárgyalásaink eredményesen végződtek. A tárgyalások meghozták ugyanis a békés kibontakozást. Olyan javaslat elfogadásában állapodtunk meg, amely megadja a módot, hogy 1910-ben érvényesíthessük a függetlenségi pártnak az önálló nemzeti jegybankra vonatkozó akaratát. Ennek a megállapodásnak elfogadásával világos helyzetet fogunk teremteni. A megállapodás tartalmát egyelőre nem hozhatjuk nyilvánosságra, a végleges szöveget Wekerle Sándor miniszterelnök és Andrássy Gyula gróf közbenjöttével állapítjuk meg.

— A megegyezés milyen hangulatot keltett az elégedetlenek körében? kérdezték Hollótól.

— Bizonyos az, — válaszolt Holló, — hogy mi meg vagyunk elégedve.

Más oldalról vett értesüléseink szerint a függetlenségi párt legközelebbi értekezletén, amely valószínűleg csütörtökön lesz, elvi deklarációt tesznek, amelyben kimondják, hogy a kiegyezést elfogadják, de ragaszkodnak a függetlenségi párt program-

jának egyik kardinális pontjához, az önálló nemzeti jegybankhoz. Ezzel a határozattal a kormány dezavválása elkerültetik és így a kormány az Ausztriával szemben vállalt kötelezettségeknek eleget tehet.

A függetlenségi párt parlamenti bizottság kiküldését fogja kérni az önálló nemzeti jegybank felállításával kapcsolatos előkészületek megtételére.

Hollók részéről a megegyezés előzményeit így adják elő:

Kossuth Ferenc nagy buzgósággal vezette a „békéltetési tárgyalásokat”. Tegnap Holló Lajos felkereste lakásán Kossuth Ferencet és több mint egy óra hosszat tárgyalt vele. Holló távozása után a kormány tagjaival tárgyalt Kossuth, akinek megbízásából Szterényi József államtitkár délután felkereste Hollót és együttesen mentek a képviselőházba, ahol Wekerle és Andrássy már várták őket. Hosszabb ideig tárgyaltak és Andrássynak egy szerencsés kijelentésével sikerült az *ellentétet áthidalnia.*

Szterényi és Holló a tárgyalás után megállapították a megegyezés szövegét és azt ma délelőtt tíz órakor közölték Kossuth Ferencel. A megállapodást csütörtökön este előterjesztik a függetlenségi párt értekezletén, ahol azt *párthatározattal fogják emelni.*

Hollók köréből kiszivárgott hír szerint az elégedetlen képviselők délelőtti tanácskozásán Holló Lajos előterjesztése kedvező benyomást tett. Thaly Kálmán és Kelemen Samu kijelentették, hogy fentartás nélkül hozzájárulnak a javaslatához, míg más forrás szerint — Sümegei Vilmos, Csépnán Géza és még többen elleneztek az előterjesztés elfogadását.

Becsapott banküzlet

A mulatók fiatalemberek.

— Az Aradi Közlöny távirati értesülése. —

Arad, október 25

Két fiatalember, akik ez előtt sohasem látták egymást, lumpolás közben megismerkedett egy budapesti mulatóhelyen és reggelre már megegyeztek abban, hogy együtt szereznek pénzt a továbblumpolásra, miután pedig egyes uton már nem lehet, mert senki sem ad nekik, majd valami kis csalással.

Nagy Dezső 25 éves magánhivatalnok volt az egyik vállalkozó, aki a Magyar gazdák vásárszarnokot ellátó szövetkezeténél volt tegnapig alkalmazásban. Egy éjjeli mulatóhelyen találkozott Mihálik Dezső harminckét éves könyvelővel, aki a sóskutai takarékpénztárnak volt akkor a könyvelője. Nagy Dezső elmondta neki, hogy pénzzükében van; csak néhány hónapra tudna pénzt szerezni, akármi nagy kamatot fizetne, mert a nyáron megkapja tízezer korona örökségét és akkor visszafizetné a pénzt. Ez az örökség persze meze volt, de Mihálik Dezső elhitte és hamarosan megállapodtak abban, hogyan szereznek pénzt.

Mihálik hazautazott és Sóskutáról küldött Nagy Dezsőnek egy 4600 korona betétről szóló takarékkönyvet, Nagy Dezső nevére kiállítva. Nagy Dezső ezzei a könyvvel elment a Hecht bankház részvénytársasághoz és 3000 korona kölcsönt kért néhány napra. A bankház óvatos volt és mielőtt a pénzt kiadta, írt Sóskutára a takarékpénztárhoz, vajjon rendben van-e minden? Két ízben írt, mindkét levelet Mihálik Dezső fogta el és azt válaszolta a takarékpénz-

tár levélpapírosán, hogy *minden rendben van.* Erre Nagy Dezsőnek kifizették a 3000 koronát.

Mihálik Budapestre jött, osztozkodtak a pénzt elmulatták. Lejáratkor a bank többször felszólította Nagy Dezsőt, váltsa ki a könyvet, de mivel felszólító leveleire választ nem kapott, a sóskutai takarékpénztárnál felmondta a 4600 koronás betétet. Ebben az időben Mihálik már nem volt a takarékpénztár könyvelője, több szabálytalanság miatt elbocsátották, így a felmondó levél az igazgatósághoz került, a Hecht bankház pedig arról értesült, hogy ilyen betét a takarékpénztárnál nincsen.

A bankház megvette a följelentést Nagy Dezső ellen, akit tegnap a Magyar gazdák vásárszarnokot ellátó szövetkezet Imre uca 4. szám alatti irodájában letartóztattak. Tőle tudták meg, hogy a hamisió Mihálik Budapesten tartózkodik és a detektívek még az éjjel előállították egyik fővárosi mulatóhelyről. A csalókat még az éjjel letartóztatták, de pénzüik nem volt és így a bank elveszti a kölcsön adott 3000 koronát.

Aki hűtlen lesz — a férjéért.

Házasságtörés számalomból.

— Az Aradi Közlöny távirati értesülése. —

Arad, október 25.

A fővárosi erkölcsrendészet különös dolgokat eredményez a gyakorlatban. Az erkölcs nagyobb dicsőségére olyan esetek fordulnak elő a fővárosban, melyek valósággal megdöbbenítik az embert. A számalom és a felháborodás érzése ébred föl mindenkiben, aki e különös, szinte csodálatos eseményekről tudomást szerez. Sok abban a számalomra méltó, ha a nő nyomor a gyalázatba kergeti, de ép annyira felháborító, hogy a fővárosi rendőrség maga nyújt segítséget ahhoz, hogy férjes nők a szerelemmel kenyeret keressenek. Ma olyan eset történt a fővárosi rendőrségen, mely méltán kelt érdeklődést: egy férjes asszony jelent meg egy rendőrfogalmazó előtt és egészségi lapot kért, hogy kenyeret kereshessen az — urának. A hitves, aki áruba bocsátja szerelmét, hogy egy balesettől nyomorék férjét eltarthassa, ez az eset páratlan a maga nemében. Előzményeiről és lefolyásáról a következőkben tudósítunk:

Ma délelőtt a fővárosi rendőrségen egy férjes asszony jelentkezett egy rendőrfogalmazónál. Néhány percig nem tudott szóhoz jutni a zokogástól, majd remegő hangon a következőket mondta:

— Egészségi lapot kérek, tekintetes fogalmazó ur. Férjes asszony vagyok (itt megmondta a férje nevét) és mégis oda kell adnom magamat idegen embereknek. Az uram már a negyedik hónapja beteg, egy gép nyomorékká tette a jobbkezére, azóta éhezünk. Tisztességes munkával már nem lehet kenyeret keresni, így próbálok hát szerencsét, amíg az uram meggyógyul.

— Tudja-e az ura? — kérdezte a rendőrfogalmazó.

— Tudja — felelte az asszony. — Sokat tanácskoztunk, kerestem is másfelé munkát és csak amikor minden hiába volt, határozottuk el, hogy erre az utra lépek. Ha nem hiszi a tekintetes fogalmazó ur, hívassa el az uramat.

A rendőrfogalmazó, ki a főkapitány utasítása szerint csak a férj beleegyezésével adhat engedélyt a házasságtörésre, el is hívatta a férjet. Egy félóra múlva meg is jelent a rendőrségen a férj, aki nem volt meglepve, hogy a feleségét is ott találta. A fogalmazó közölte vele, hogy miért hívatta:

— Igaz, amit a feleségem mondott — felelte a szerencsétlenül járt ember — szegény, szegény az igaz, de nem tehetünk másképp. Most jön a tél és én még nem tudok keresni. A gép elkapta a jobbkezemet, ki tudja, mikor bírok majd megint dolgozni. A munkásbiztosító pénztár adott táppénzt tízennégy hélig, de most már nem ad. Élni pedig kell, tekintetes ur.

Itt elakadt a férj szava. Az erős férfi sirva ölelte meg feleségét, majd így folytatta:

— Januárban vettem el az asszonyt. Derék, jóavaló, becsületes asszony, engem megbecsült, szeretett és gondomat viselte. Nem is engedném át más férfinak, csak mozdítani bírnám a jobb kezem. De a nyomor igen nagy ur tekintetes ur, három hete nem ettünk már meleg ételt, most már száraz kenyér se igen jut. Hát csak állítsa ki azt az egészségi lapot a feleségemnek.

A rendőrfogalmazó, híven a „kitűnő” főkapitányi usításhoz, kiállította az egészségi lapot a férjes asszonynak.

EGYESÜLETI ÉLET.

(*) A „Délmagyarországi Tanítóegylet marosmelléki fiókköre” folyó évi november hó 7-én Ujaradon az emeleti zárdaiskolában tartja rendes őszi közgyűlését. Tárgysorozat: 1. 9 órákor istentisztelet. 2. Fél 10 órákor választmányi ülés. 3. 10 órákor a közgyűlés megnyitása és megemlékezés a „honalapító Árpád”ról. 4. A tavaszi közgyűlés jegyzőkönyvének felolvasása és hiteltelése. 5. Új tagok felvétele. 6. Gyakorlati énektanítás az új tanterv szerint, hangjegyek után a IV. leányosztálytal. tartja: Reiner Károly ujaradi kántortanító. 7. Gazdasági szaktanítás a népiskolákban. Előadja: Pál Miklós aradi áll. tanítóképző intézeti gazdasági szaktanár. 8. A megjelent Molnár-Krause féle földrajz ismertetése Pilsák János vingai tanító részéről. 9. Elnök, pénztáros és számvizsgálók jelentése. 10. A tagok névjegyzékének kiigazítása. 11. A tavaszi gyűlés helyének kijelölése. 12. Indítványok.

Másfélmilliós bankpanama.

El, Amerikába!

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, október 25.

A Bácskának nagy szenzációja van. Egy zombori bank két főnöke, a Herczog testvérek, másfélmilliós panamázás után megszöktek Amerikába. A szökés okairól részletes tudósításunk a következő:

Három évvel ezelőtt új bankcéget jegyeztek be a zombori törvényszéken. A cég: Herczog Testvérek bank és bizományi üzlete Zombor legforgalmasabb terén, a szerb templommal szemben levő Nikolics féle házban üttött tanyát. Tulajdonosai: Herczog Ferenc 28—30 éves és Herczog Izidor 24—26 éves fiatalemberek voltak, akik a banknyitás előtt nagybátyjukkal voltak közös üzletben. A két testvér rövid idő alatt pénzügyi hatalmasság lett nemcsak Zomborban, de a Bácska többi városában is. Két százalékkal több kamatot adtak a penzbetevőknek s így nagy üzlethöz sikerült szerezniök. Minden váltót elhelyeztek, de ezt a sziveséget a kiuzsorázott adósokkal fizették meg. Három évig úgy éltek, mintha legalább is a Dungserszkyék pénze lett volna a zsebeikben. Költséges passziókra ezeket áldozták, veszettül lompoltak és kártyáztak, automobilt tartottak s mindenkiel barátkoztak, a hogy ez már Bácskában szokás. Ily módon nagy népszerűségre tettek szert. Hogy állandóan a fölszűn maradhasanak, nagy pénzekre volt szükségük. A kártya nem ütött be, áttértek tehát a bank

szédelgés terére, amelyen megdőbentő rekordot értek el. A család, sikkasztás és váltóhamisítás művészetét a tökéletesség fokáig fejlesztették és eszközeikben csüppet sem voltak válogatók. A kisember pénze is kedves volt nekik, ha ráteheték a kezüket. Amellett bámulatos ügyesen végeztek gazságukat. A legutóbbi hetekig senkisémet tudott róluk. Csak mikor hirtelen eltűntek a városból és már három hétig távol voltak, kezdtek rosszat sejteni. A károcsultak észhez kaptak, egymásután érkeztek az ügyészséghez a jelentések, megindult a lavina, amely elől a két nagyszabású szélhámos Amerika szabadabb tájai felé menekült.

Hallatlanul vakmerő csalást követtek el Herczogék az ugynevezett szivességi váltókkal. Ez volt az ő speciálitásuk. Az eljárás nagyon egyszerű, de annál gonoszabb. Szivességi váltókat vásárolt a cég, de az adósoktól több váltót kért. Az adósok pedig adtak, mert Herczogék azt mondták, hogy a váltó el van rontva. Az adós új váltót irt alá, a kezesek is szignáltak, de a cég nem szolgáltatva vissza a régi váltót. — Eltűptük a régít! — mondták annak, aki óvatosságból visszakérte.

Ily módon egyes adósok három négy váltót is adtak ugyanarról a kölcsönösszegről. A Herczog testvérek ezeket a váltókat Budapesten számítottatták le. Kilenc pénzintézetnél helyezték el a kicsalt váltókat. A bíróságok dolga lesz eldönteni, hogy kötelesek-e az adósok háromszorosan és négyszeresen visszafizetni az egyszer fölvert váltóköltséget?

A Herczog-bank a Fonciére biztosító társaság zombori ügynöke volt. Ebben a minőségben tüzkár és baleset ellen biztosította a két Herczog a bunyevácokat. A rendes provizió azonban kevés volt nekik. Arra a pénzre fájt a foguk, amit a felektől inkasszáltak. Lelkiismereti háborgások nélkül vágtak zsebre tízenöt ezer koronát, amely összeg a biztosítási részletekből került ki. Hogy a sikkasztást leplezzék, azt írták a Fonciére-nek, hogy a felek nem akarnak fizetni. Ezt el is hitték és csak most pattant föl a titok zárja. Herczogék a tízenötezer koronát elsikkasztották. A biztosító társaság is megteszi ellenük a följelentést.

Spitzer Márk zombori bankár, Herczogék közeli rokona, hír szerint százhuszezer korona kért szenvedett a nagy bankpanamában. Spitzer állítólag huszezer korona visszleszámitolási hitelt adott Herczogéknak. A kölcsönt a bankcég rossz váltókkal és szivességi váltókkal fedezte. Spitzert horribilis veszteségek érték a szélhámos rokonok csalásai és sikkasztásai folytán.

A Herczog-testvéreknek minden vagyona, butora le van foglalva. A törvényszék zárgondnokot rendelt ki a banküzletre. Egy vukovári takarékpénztár kérte a bűnügyi zárlatot. A leltározás alkalmával mindössze egy darab egykoronást, egy darab kétfillérest és egy darab egyfillérest találtak a pénztárban.

Zomborban elterjedt hírek szerint a két Herczog Amerika felé vette útját. Sokan azt mondják, hogy most talán már valamelyik Oceánjáró hajón pihenik ki a testvérek a bankpanamák fáradalmait. Ma az a hír volt a városban, hogy a szökevényeket Brünben letartóztatták. Erről azonban mitsem tud a rendőrség.

MULATSÁGOK.

(=) Az aradi öszipari munkásság szombat este hangversenynyel egybekötött tanmulatságot rendez. A hangversenyen a vaggongyári dalkör több énekszámmal fog szerepelni, azonkívül lesznek szavaltatok és monológok is. A mulatság előreláthatólag sikerült lesz.

A Westinghouse-házak válsága.

Beszüntették a fizetéseket.

Az amerikai pénzügyi krízis.

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, október 25.

Amerikában még nem heverték ki a márciusi válság okozta sebeket, máris újabb válságról értesülünk, a mely a tavaszihoz hasonlóan, óriási pusztítást tett, de következményeiben még sulyosabb az előzőnél. Akkor európai segítséggel sikerült a newyorki piacot a végső pusztulástól megmenteni, ez idő szerint azonban a bajba került amerikaiak nem számíthatnak Európára. Az új válság részben néhány merész spekuláns tulkapásának a következménye, de az Unió elnökének trösztellenes eljárása és a háttérben lebzselő Rokefeller-csoport támadása is hozzájárult, hogy a newyorki börze iránya válságosra fordult.

A válság közvetlen oka a Kniker-Boker trösztnek fizetési zavara. A Kniker-Boker tröszt Newyork legnagyobb értékpapírletét intézetei közé tartozik. Alaptőkéje ugyancsak 1,200.000 dollár, de tartalékalapja hatodfél millió dollár, letétképpen pedig 62 millió dollár értékű vagyont kezel. A vállalatot eddig igen jónak tartották, száz dollár névértékű részvényei még október elején 1100 dolláron kerültek forgalomba. A vállalat tegnap váratlanul beszüntette fizetéseit, a mi a betevők körében óriási megütközést okozott. A fizetésektelenség hatása alatt több nagyobb vállalat is megrendült, ezek között az amerikai Westinghouse társaságok, amelyek számára a szövetségi bíróság gondnokot is rendelt ki. A newyorki pénzpiac fekete napjai valószínűleg erős hatással lesznek az európai pénzpiacra is.

Az amerikai Westinghouse cégek zavara az aradi Westinghouse-gyár felépítésére aligha lesznek hatással. Az aradi gyárat a párisi Societé Général finanszírozza, ez a társaság pedig, noha az amerikai vállalatokkal elnöke, Westinghouse György révén összeköttetésben is áll, a legszolidabb alapokon nyugszik.

Berlinből táviratozzák:

Westinghouse György ma sürgönyileg értesítette az itteni Westinghouse-villanytársulatot, hogy a munkálatok beszüntetése csak a kritikus pénzügyi helyzet folytán vált szükségessé. A helyzet folytán ugyanis lehetetlen az üzemköltségeket megszerezni. Mindkét társulat fizetéképes és nagyszabású megrendeléseik vannak sokkal magasabb árak mellett, mint bármikor.

A Westinghouse társaság ügyeiről egyik tekintélyes newyorki pénzügyi ember a következő kábeljelentést küldte a N. Fr. Pressének:

Westinghouse György személyesen és a Westinghouse Security Investment Company, értékeiknek a bankoknál való letétele mellett tekintélyes nagyságu kölcsönöket vettek fel a bankoktól, különösen Pittsburgban. A newyorki tőzsdén támadt pánik folytán azonban a biztosítékul letett papirosok árfolyama oly nagy mértékben csökkent, hogy az értékpapirok kellő fedezetül többé nem szolgálhattak s amikor a kölcsön visszafizetése esedékes lett, a

kölcsön megújítása kellő fedezet hiányában nehézségekbe ütközött. Ennek következtében és a New-Yorkban és Pittsburgban uralkodó pánik folytán a Westinghouse társaság nem volt képes a jelenlegi állapotok között szokásos váltóforgalmát megújítani. A zavarokkal egyidejűleg a pittsburgi Clearing-House nyilatkozatot tett közzé, mely szerint a három amerikai Westinghouse-ház a megtartott vizsgálat adatai szerint *szilárdan áll* és így az időközben kirendelt gondnok működése és a gondnokság alá helyezés csak időlegesen tekinthető. Amint a Clearing-House által kiadott számszerű jelentésből konstatálható, a Westinghouse házak elleni összes követelések *veszélyeztetlenül állnak*.

Párisból táviratozzák: Az amerikai állapotokra való tekintettel a párisi *Société Générale* a Westinghouse részvények kibocsátását, amelyet megbízás folytán magára vállalt, *beszűntette*.

A N. Fr. Pr. írja:

A Westinghouse társaságok, e hatalmas villamossági-vállalat, amely egész világra kiterjeszti üzemét s amely a legtöbb európai nagyvárosban fióktársaságokat tart fenn, nehézségek közé jutott, megakadt olyan körülmények folytán, amelyek kívülfekszenek a vállalat ipari tevékenységén. Az esetnek azonban mégis mint szimptomának, nagy jelentősége van és az eddig gazdag, sziklaszilárd társaságnak összeomlása a hitelviszonyok komoly hibáira mutat rá. A krízisnek igen erősnek kell lennie, ha ilyen hatalmas ipari testet ellentállás nélkül leteríthet. A Westinghouse társaság nem konstatál megrendelésihiányt. A vállalat, így szól a jelentés, nagyobb termeléssel és kedvezőbb árak mellett dolgozik, mint valaha. Noha azonban a társaság anyagi eszközei szilárdak, mégis, ugylátszik, a társulat alapítójának és elnökének, Westinghouse Györgynek spekulációi által tulságosan igénybevételek.

A társulatnak a napokban egy *négy milliós* dollárnyi kölcsönt kellett volna visszafizetnie. A vállalat, amint azt a legtöbb amerikai iparvállalat teszi, több ízben vitt végbe ilyen bizonytalan pénzügyi operációkat. Az eszközöket ezekhez, — amíg az üzleti üzem bevételeiből a fedezet elő nem került, — *ismét hitel, új adósságok, prolongálások* által szerezte meg a társaság. Kritikus időkben azonban, amint a mostani is, ez a hitelapparátus esődöt mond, a váltófedezet és más adósságátvitel az általános pénzinség mellett kizárt dolognak látszik és ugylátszik, az esedékes kölcsönök visszafizetése az eszközök hiánya miatt nem volt lehetséges.

Most már minden attól függ, hogy a társaság elnökének operációi milyen mértékben angasztják a vállalatot. Ha ezek a kötelezettségek nem túl nagyok, úgy a fennakadás, amely a rögtönös visszafizetés lehetetlen volta miatt beállott, *rem vezet szükségszerűleg az ezelőtt eredményekben gazdag vállalat veszélyeztetéséhez*. Ebben az esetben a szükséges anyagiaknak előteremtése nem fog nagyobb nehézségekbe ütközni.

Berlinben feltételezik, hogy tényleg nincs is másról szó, mint mulékony fennakadásról és hogy a társulat végleges fizetőképessége, aktivitása *kétségen kívül áll*.

A Westinghouse Villamossági Társulat eseténél feltűnik az amerikai iparvállalatok

közötti sajtóságos kapcsolat. Ha egy láncszem kiesik, rögtön utána egész sora omlik össze az iparvállalatoknak. A Westinghouse Villamossági Társulat nem tudta esedékes tartozását kiegyenlíteni és ennek folytán nemcsak ez a társulat, de a vele összeköttetésben álló Westinghouse-gépgyár, a Nernst-lámpagyár és az összes Westinghouse vállalatok trösztje a fizetések beszüntetéséhez folyamodott. Az eset nagy feltűnést keltett és feltárta azt a bizonytalan pénzügyi állapot, amelyen még a legnagyobb amerikai vállalatok is nyugszanak.

Pittsburg-ból táviratozzák: A *Westinghouse Electric and Westinghouse Machine Company* számára, valamint a *Securiti Investment Co.* számára a szövetségi bíróság *gondnokot rendelt ki*. Az itteni bankok és a Clearinghouse a járadéktözsde bezárása után *alapos vizsgálatnak vetették alá az itteni Westinghouse társaságok finansziális ügyeit*.

A Westinghouse-válságról a *Pester Lloyd* a következőket írja: A nehézségek, melyekkel a pittsburgi hatalmas ipartelep küzdeni kénytelen, igen nagyok. Ha ott a tőzsdei forgalmat beszüntetik és a segélyakcióra egyesült bankok ehhez hozzájárulnak, akkor a Westinghouse-társaság pénzügyi viszonyai nagy viharoknak néznek elébe. A három Westinghouse-vállalat már bírói zárlat alatt van és *likvidálni kénytelen*. Ez olyan katasztrófa, mely egész Európát érinti, mert a villamossági vállalkozás terén Westinghouse-ék elsők a világon. Amerikában ők képviselik az összes nagyobb villamossági vállalatokat, Angliában és a kontinensen pedig versengtek a többi vállalatokkal, — az egyik Westinghouse társaság nálunk Aradon készül nagyobb ipartelep létesítené — Párisban és Londonban fiókjaik vannak. A társaság vagyona meghaladja a 25 millió dollárt.

New York-ból jelentik: G. H. Harriman egy beszélgetés alkalmával kijelentette, hogy nem akarja tagadni, hogy volt értekezlet abban a kérdésben, hogy a más vasutak részvényeinek birtokából eredő bevételeket elvadászszák az Union Pacific vasut teherforgalmából származó haszontól. Nem képezi a kérdés tárgyát, hogy az Union Pacific vasut abban a helyzetben van, hogy föntemlített bevételekből részvényeseknek értékes részesedést nyújthat, ha ez valamikor kívánatosnak mutatkoznék. A jelen pillanat azonban nem alkalmas e kérdés kifejtésére. Az Empire City Savings Bank ma 30 napnyi időre beszüntette fizetéseit, amit a törvény is megenged. Az igazgatók kijelentették azonban, hogy a bank teljesen fizetőképés és ezen intézkedésre csak azért határozta el magát, nehogy a közelében levő Namlton Bank és Twelfth Ward Bank fizetéseinek beszüntetése által okozott run az Empire Bankra is áttérjedjen. A banknak mintegy 3,300,000 dollár értékű letétele van. Délután 1/2 órakor a Trust Company of Amerika 1500 betevője gyűlt össze a társaság központi irodája előtt. Az elnök közölte az egybegyűltekkal, hogy a bank abban a helyzetben van, hogy az összes követeléseket teljesen kielégítheti, azután pedig a bank a kifizetéseket megkezdte. Az első fél óra folyamán a banknál 900,000 dollárnyi értékben helyezték el letételeket, ami fölülmúlja az ugyanazon időben kivált összegek értékét. Három aránylag kis bankintézet fizetésének beszüntetéséről szóló hírek a Wallstreeten nem tettek nagyobb hatást.

Hardent felmentik.

A szakértők véleménye.

— Az Aradi Közlöny távirati értesülése. —

Arad, október 26.

A nagy pör harmadik napja ismét bővelkedett szenzációs részletekben. A legnagyobb érdeklődést természetesen a szakértők véleménye keltette, amely a vádlott javára szól. Az ítéletet valószínűleg holnap hirdetik ki. Harden felmentése több mint bizonyos. A tárgyalásról az alábbi távirati tudósítást adjuk:

Az első tanu *Eulenburg* herceg lett volna, de a herceg nem jelent meg, hanem maga helyett háziorvosát küldte el a tárgyalásra, aki bejelentette, hogy a herceg súlyos betegen fekszik.

Gordon igazságügyi tanácsos, *Moltke* gróf jogi képviselője erre előterjesztést tett, hogy a törvényszék küldjön ki egy bizottságot *Eulenburg* herceg lakására, amely a herceget kiballgathassa. Kérte továbbá, *Bolhardt* vártes testőrnek, a tegnapi tanunak a herceggel való szembesítését.

Az elnök ezután elrendelte, hogy *Bolhardt* vártes testőr egy rendőrtisztviselő kíséretében menjen el a betegen fekvő *Eulenburg* herceghez.

Rövid idő múlva *Bolhardt* és a rendőrtisztviselő visszaérkeztek és bejelentették, hogy *Eulenburg* herceg nem akarta őket beengedni, azzal az indoklással, hogy *állapota oly súlyos, hogy a szembesítés izgalma nem tudná kiállni*.

Ennek bejelentése után *Bernstein* védő a következő kijelentést tette:

— Már *Bismarck* is úgy nyilatkozott *Eulenburg* hercegről, hogy *pederasta*. Ez a kifejezés oly világos, hogy félreérteni nem lehet.

Harden vádlott ezután azt indítványozta, hogy haligassák ki *Elbe* grófné szüleit, akik szintén hallották *Moltke* grófnak azt a kijelentését, hogy annak a gyűrűnek, amelyet ő és barátai képeznek, a császár a központja.

Ezután a vádlott szólaft fel. Kijelenti, hogy kizárólag politikai motívumok vezették leplezéseiben. Hogy mennyire nem akart *Moltke* magánbecsületében gázolni, azt mi sem bizonyítja inkább, minthogy nem is igyekezett bizonyítékokat szerezni a vádló magánéletéről és arról, hogy *Moltke* gróf tényleg *homoszuális* ember e. Nevetségesnek tartja *Moltke* azon állítását, hogy nem tudott a dolgokról, holott egész *Berlin* tudott róla, sőt az összes *verehek csiripelik*, hogy a gróf *pederasta* és egy *Haclenau* és *Eynau* grófokkal a legszorosabb baráti viszonyban állott. Ezekről pedig tudott dolog, hogy katonák ellen erkölcsstelen merényleteket követtek el.

Moltke gróf erre izgatottan ugrik fel és arra kéri az elnököt, hogy utasítsa rendre *Harden*t. Az elnök felkéri *Harden*t, hogy válogassa meg szavait.

Harden kijelenti, hogy ő mint újságíró, aki nem is él *Berlin*ben, hanem *Berlin* közelében, kizárólag a tudománynak és a politikának szentelt magánéletéről tudott a dolgokról, hogy ne tudott volna róla ezokról az, aki a nevezettekkel a legintimebb viszonyban volt. Hogy *Eulenburg* gróf *pederasta*, azt már *Bismarck* is megmondta, aki így nyilatkozott *Moltke* grófnak:

— Ezek a testileg és szellemileg szűllött emberek *behálozzák a császárt és rossz tanácsokat adnak neki*.

Különbben be van bizonyítva, hogy a társaság számos ízben katonákat rendelt magához.

Moltke grófról az egész hadsereg úgy beszélt, mint az „édes“-ről, különösen a legénység tartotta rendkívül édes embernek, negédes modora miatt.

Moltke gróf: Nagyvenkét évig szolgáltam hűségesen a császári és a hazát és most a vádolt cikkei miatt kénytelen voltam lemondani rangomról, levetni uniformisomat, odaadni becselutemet. Kérem a bíróságot, vegye ezt tekintetbe és büntesse meg szigorúan a vádlottat.

Rendkívül érdekes volt a szakértők kihallgatása. Az egyik szakértő Berlin legnőrebb orvosa, **Hirschfeld dr.** volt, aki a meghatározottabb kijelentette, hogy az eddigi tanuvallomásokból és minden cselekedetekből amelyek Moltke grófról bebizonyultak, világos, hogy egy **homosexuális emberrel állnak szemben**, aki már születésétől kezdve beteges hajlamu volt.

A másik szakértő ezzel szemben kijelentette, hogy kutatásai bebizonyították, miszerint Moltke gróf teljesen normális ember. Hittvestársi kötelességének egy ideig előtet.

Bernstein védő arra kéri a bíróságot, hogy a második szakértő vallomását **mellőzze**, mert a szakértőnek az a kötelessége, hogy csak a tárgyalás alatt felmerült bizonyítékok alapján mondjon véleményt. Kutatnia nem szabad.

A bíróság a védő előterjesztését elfogadta és a **második szakértői véleményt mellőzte.**

Ezzel a tanúk kihallgatása véget ért. Holnap a perbeszédre kerül a sor. **Harden felmentése több mint bizonyos.**

Katonáskodás a középiskolákban.

A miniszter reformja.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, október 25.

A nagyváradi főgimnáziumban rövid idő múlva igen érdekes és nagyfontosságú intézkedést léptetnek életbe. A felsőbb osztályu tanulók katonai kiképzésben fognak részesülni. Ez az új terv egy országra szóló paedagógiai és katonai reformnak lesz a bevezetése.

Régóta tervezik már a honvédelmi és a kultuszminiszteriumban, hogy a katonai oktatást már a középiskolákban meg kell kezdeni. Egyrészt az ifjúság testi edzését akarják ezzel a reformmal fejleszteni, tökéletesebbé tenni, másrészt ilyen előzetes kiképzéssel szeretnék az egyéves önkéntesek szolgálatát megkönnyíteni. Külföldön már bevált nagyon is ez a módszer: hasznát látta az ifjúság és a katonaság egyaránt.

A tervet most a minisztérium megvalósítja. Rendeletileg értesítette az ország összes tankerületi főigazgatóságait a nagyszabású reform életbeléptetéséről. Néhány szóval érinti is azokat a módokat, melyekkel ezt az előzetes katonai oktatást keresztül akarja vinni. A középiskolák hetedik és nyolcadik osztályának tanulóit részesülnék először a fegyverforgatás elemeinek tudományában. Az oktatást nem tornatanárok, hanem rendes szolgálatban levő katonatisztek végzik. Első sorban hadapródiskolai tanárok, ezért az ujtással azokban a városokban próbálkoznak meg először, ahol hadapródiskolák is vannak.

A kultuszminiszter a honvédelmi miniszterrel egyetértően a nagyváradi premontrai főgimnáziumot jelölte ki arra, hogy a katonai kiképzést megkezdjék. A kezdés idejét még nem határozták meg, de valószínű, hogy bele fognak már most a tél folyamán. A fegyverforgatás természetesen gyakorlati alapon indul meg. Az oktatás vagy az iskola tornahelyisé-

gében megy végbe, vagy pedig — ha erre ott elegendő tér nincs — a két felső osztály növendékei a kadétiskolába mennek át.

A katonai kiképzésnek ez a praeludiuma mindenesetre egyike a legüdvösebb ujtásoknak, amit a magyar paedagogia terén az utóbbi években nyélbe ütöttek. Biharmegyében már tart egy helyen az előzetes katonai kiképzés: Biharpüspökiben, a hol a nagyváradi gyalogezred néhány tisztje nevei a jelentkezőket a katonai szolgálatra. Az iskolában sem árt ennek beplántálása. Oly keveset törődnek a középiskolában a testedzéssel s annyira sanyargatják az ujoncokat a hadseregnél a kiképzéssel, hogy ez az előzetes kurzus csak előnyére válhat mindkettőnek.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

A színház műsora:

Szombat: Fátum, szimű. (Bérlet B.)
Vasárnap: Délután: A madarász, operette. Este: Bernát, bohózat. (Bérlet C.)

* **Fátum.** Zsiros István nagyszerű drámája a **Fátum** holnap ismét színpadra kerül az aradi színházban. A kitűnő darab iránt állandó és fokozott az érdeklődés. A holnapi előadáson ugyanazok játszik a főszerepeket, mint a premiéren: Szendrey, Keszler, Hunyadi, Horti, Delli, Várnai, Marházi, Szatmári, Kápolnai Juliska, Szilágyi Berta és Harmath Józsa.

* **Egészségápolás könyvtára.** (Szerkeszti dr. Sugár K. Márton Budapest, 8-ik kötet. Irta professor Port Gottlieb, heidelbergi egyet. tanár, átdolgozta és honi viszonyokhoz alkalmazta dr. Sugár K. Márton budapesti gyakorló orvos, volt tanársegéd.) E közérdekű vállalatnak immár nyolcadik kötete fekszik előttünk és e munka különös érdeklődésre számíthat épen nálunk. Míg ugyanis a művelt nyugaton állami felügyelet alatt iskolákban és kaszárnyákban a száj és fogak egészségtanára különös gondot fordítanak, mert a fogak nagy jelentőségét az emésztésre és ekkép a test fejlődésére idejekorán felismerték, nálunk e téren semmi sem történt. Pedig a római költő egészséges lélek: *Mens sana in corpore sano!* Merjük állítani, hogy egészséges fog nélkül nincs egészséges nemzedék és azért hasznos, dicséretre méltó munkát végzett Sugár K. Márton dr., az ismert fővárosi orvos és szakiró, midőn a híres heidelbergi tanár művének magyar nyelven való terjesztésére vállalkozott. Tizenhárom fejezetben beszél a szájüreg szerkezetéről, a fogak áttöréséről és a fog cseréről, a száj és fogápolásról felnőtteknél, illetve betegség és terhesség alatt, a fogszut előmozdító befolyásokról és következményeiről, különösen az általános egészségi állapotról, egyes ipari foglalkozások, továbbá a dohány- és szeszélvész hátrányos következményeiről a szájüreg szerveire, a foghuzásról, az odvas fog tömésével való kezeléséről, a műfogakról, és végre a helyzeti rendellenességekről és ezek szabályozásáról. Nagy élvezettel olvassuk az érdekes fejtegetéseket, melyek mély tudományosságuk mellett világos, könnyen érthető irányban vannak megírva és bírálatunkat e rövid mondatban foglalhatjuk össze, hogy e munkának, mint az egészségápolás könyvtára kötetének egyáltalában, nem szabad hiányoznia egyetlen egy művelt ember könyvtárában sem. A mű tetszetős kiállítására becsületére válik a kiadó cégnek. Arad vászonkötésben 8 képpel 2 kor. 85 f. Megrendelhető Légrady Testvérek könyvkiadóhivatalában V. Váczi-körút 78.

* **Kócián hangversenye.** Kócián vasárnap rendezte bucsuhangversenyét. A bucsuhangversenyt olesó, felére lezállított helyárrakkal, 8 koronás és 2 koronás ülőhelyekkel rendezik. A népszerű ujtásnak meg is lesz a sikere, ez már a jegyek nagyszámu előjegyzésében is megnyilvánul. A terem külső képe is más lesz ez alkalommal, fővárosi mintára, sokkal praktikusabban helyezik el a székeket. Új lesz a műsor is, melyet Kóciának **Weisz Hugó** műtermében készült fényképeinek háttájjára nyomnak. A hangverseny teljesen modern rendezéséért a Weisz és Klein céget illeti az elismerés.

Elítelt halott.

A Potemkin matróza.

A budapesti rendőrség humanizmusa.

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, október 25.

Rendkívül érdekes ítéletet hozott a napokban a bukaresti törvényszék, mely ítélet előzménye visszanyulik abba az időbe, midőn a „Potemkin“ nevű orosz hajó fellázadt legénysége megjelent a megszóktetett hajóval Constantza, romániai kikötőváros előtt, nem kis rémületére a város lakosságának.

Tudvalevő, hogy Románia akkori kormánya védelmébe vette a lázadó matrózokat, megengedte nekik a patraszállást s az országban való letelepedést, amit más ország kormánya aligha mert volna megtenni. A matrózok aztán átadva a hajót a román hatóság kezébe, elszéledtek az országba munka után. Egy részük a cimpinal „Steana Romana“ petróleumvállalatnál talált alkalmazást, ahol nyugodtan éltek egészen ez év tavaszáig, amikor tudniillik Romániában kitört a parasztlázadás. A hajdani orosz matrózok ekkor gyanuba kerültek a hatóság előtt, hogy szintén közreműködtek a lázadás szításában s le is tartóztatták őket. Minthogy azonban a megindított vizsgálat semmi terhelő adatot sem derített ki rájuk, szabadiábra helyezték őket, de felszólították, hogy **hagyják el Románia területét.**

Ezek között a kitasított matrózok között volt egy **Ifrim Bredigin** nevű is, aki legelőször Bukarestbe jött, hogy egy ottlakó barátját felkeresse s megkérdezze tőle, hogy milyő egyen, miután nincs utlevele. A jó ismerős, **Vasilie Dingu** suszter, nagy előzékenységgel saját utlevelét adta át Ifrimnek, hogy azzal menjen át a határon, így akarván segíteni szorult helyzetben levő barátján. Ifrim helyzete annyival súlyosabb volt, mert épen akkor mondták ki Oroszországban a „Potemkin“ lázadó matrózáira a halált. Tehát ha Ifrim nem önként megy, akkor esetleg kényszerutlevéllel Oroszország határára viszik, honnan az ut egyenesen a bakó karjaiba vezet.

Ifrim a hamis utlevéllel szerencsésen eljutott **Budapestre**, de sorsát még sem kerülhette el. Ugyanis a budapesti rendőrség kiderítette, hogy Ifrimnek hamis utlevele van s a szerencsétlen, üldözött menekültet rövid idő múlva **átadták az orosz hatóságnak, vagyis a biztos halálnak.** A sok viszontagságon keresztül ment matróznak ezzel a kiadással sorsa is meg lett pecsételve. Másodnapra, ahogy viszontlátta elnyomott hazáját, az ítéletet sietve végrehajtották rajta: agyonlőtték.

A budapesti rendőrség közölte a bukaresti rendőrséggel, hogy Ifrim hamis utlevéllel ment át a határon és hogy az utlevél **Vasilie Dingué**, mire megindították az eljárást mindkettő ellen. **Vasilie Dingu** a tárgyaláskor hivatkozott arra, hogy őt tettében az vezérelte, hogy megmentsen egy embert a reá váró biztos haláltól. A törvényszék rövid tanácskozás után meghozta az ítéletet úgy az életben levő, mint a halott vádlott felett is. A jószívű susztert 25 frank pénzbüntetésre ítélték, a rég meghalt Bredigint pedig **5 napi elzárásra.** A szerencsétlen matróz hibájáért bizonyára szívesen ülné le az öt napot. Így azonban az ítéletet még csak kézbesíteni sem lehet neki.

Pusztító földrengések.

Háromszáz halott.

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, október 25.

A napsugaras Itáliát ismét súlyos elemi csapás látogatta meg. Két esztendővel ezelőtt virágzó városokat tett tönkre a földrengés és ma ugyanazon a helyen megint romok jelzik az istenítéletet. Messina, Cattanzaro, Reggio de Calabria városokat sújtotta különösen a csapás. Roccella Ijonikában, Reggióban és más helyeken a földrengés következtében rettenetes jelenetek játszódtak le. Földrengést jelentenek Portugáliából is.

Mai tudósításaink a következők:

Reggio di Calabria, október 25. Casanovo d' Afrikó községben a földrengés folytán 26 ház beomlott, 19 összeomlófélben van. Egy embert a romok agyonszúrtak, hatot súlyosan megsebesítettek. Afrikóban számos ház megsérült és két ember könnyebb sebeket kapott. Bovax Superioreban majdnem minden ház megsérült, öt részben beomlott és számos vált lakhatatlanná. San Leóban a templom tornya beomlott. A lakosság közül senki sem járt szerencsétlenül. Roccaforte, San Librenzo és Bagaladi községekben az épületek meglehetősen nagy mértékben megsérültek, emberéletben azonban nem esett kár. Roghuoi és Condufuri községekben a házak könnyebb mértékben sérültek meg, de Condufuriban kiűrtették azokat az épületeket, amelyek a beomlás veszélyének vannak kitéve. A megrémült lakosság elhagyja a házakat. Cauloniában a tömlőc omlott össze, a foglyok azonban sértetlenek maradtak. A hatóság elszállította őket Geraceba.

Reggio di Calabria, október 25. A geodinamikai obszervatorium ma három gyöngyföldlökést észlelt, amelyeket azonban csak a műszerek éreztek meg. Az első reggel 8 óra 42 perckor, a másik 12 óra 44 perckor délben és a harmadik este 6 óra 10 perckor történt. Ferruzanóba este újabb csapatokat küldtek.

Lisszabonból jelentik: Portugáliában a földrengés nagy pusztítást vitt véghez. Az ország északi részén megszünt a vasúti közlekedés és a táviró és telefondrótok elpusztultak. A vízáradás elpusztította a vetéseket. A földrengésnek számos emberélet is áldozatul esett. A lakosság éhinseg előtt áll.

Rómából jelentik: Geraceben eddig kétszázharminc halottat és négyszáz súlyosan sebesültet huztak ki a romok alól. A lakosság rémülete óriási. Az olasz király 100.000 lírát küldött a sebesülteknek.

HIREK.

Csak egy virágszálat!

— Fölvívás a jó szívekhez. —

Virágokkal ékesedik nemsokára a temető. Kegyeletes szívek viszik el kedveseik sírjára koszorúkat s odakint a temetőben megfeszített szép emlékek szálanak az elköltözött felé, akiknek sírjában nyugalmat, az élőknek sajnó bánatokra enyhülést kérnek az ég Urától.

A József kir. Herceg Szanatórium Egyesület a halottakra való méla emlékezés tisztán, fenkölt hangulatából egy kis részt kér juttatni a halál jegyeseinek, a tüdőbetegeknek. A halott nevében, akinek sírja koszorúval ékesedik majd, — csak egy virágszálat kér a haldí pítvárában lévő élete megmentésére. Közel 80.000 ember hal meg évente hazánkban tüdővészben, ebben a borzalmas pusztító betegségben. Leg-

alább a felének az életét megmentheti a társadalom részvéte. Es maga az egyesület is ezreknek igéri visszaadni az életet, ha *mindenké*, aki a napokban koszorút vesz, *csak egy virágszállal kevesebbet köt koszorújába s ezt az egy virágszál árát az egyesületnek felküldi.*

Moritori vos salutant.

A haldoklók szólítanak.

Legyen a sírok koszorúja egy virágszállal egyszerűbb; égjen egy mécses a sírokon kevesebb és ennek árából ki fog gyulni egy pislogó élet.

Esdve kér az egyesület minden jó szívet, váltsa meg mindenki ezt a szent vámot nemzete dicsőségére, özvegyeknek, árváknak, ügyefogyottaknak könnyei fölszáraitására.

Aki ezt megteszi, akinek a szívében az irgalom érzete fölfakad: annak halottja tudni fog arról. Kegyeletünk szent, megtisztult, nemes tanúsítása lesz, aki egy *ujjonnan létesítendő szegénysorsu tüdőbetegeket gyógyító népszanatóriumának építési tőkéje gyarapítására halottak napja alkalmából adományát eljuttatja.*

Ezt kéri az egyesület bizó hittel és reménységgel.

A József Kir. Herceg Szanatórium Egyesület

Budapest, IX., Lónyay-utca 47.

Százezrek kapják meg az egyesületnek ezekben a napokban egy kis füzetét. Ebben a füzetben foglaltatik az adakozásra való fölvívás és mellékelve csatoltatott egy postabefizetési lap. A füzet értéke, tömören megírt ismereteiket is közöl a nemzetpusztító baj, a tüdővész ellen való védekezésről. *Olvassa el mindenki ezt a kis füzetet és adja oda másnak is elolvasásra.* A füzetke utolsó lapja a *belügyminiszter enye délyével gyűjtőlapot tartalmaz* az irgalomsdományok összegyűjtésére. Aki az ezzel járó fáradságot nem sajnálja, a könyörületnek és irgalmasság érzetének adja szép bizonyosságát. Aki pedig lapunk útján vesz tudomást a jóra való egyesület szándékáról, az küldje el közvetlenül Istennek tetsző adományát. *Megjegyezzük, hogy az egyesület minden hozzá küldött adományt lapjában, a Szanatóriumi Lapokban nyugtázza.* A legmelegebben ajánljuk az egyesület nemes céljait a közönség legteljesebb figyelmébe és pártolásába.

— **A király állapota.** *Schönbrunnból* jelentik: Minthogy ő felsége állapotának folyton tartó javulása miatt orvosi bulletineket már nem adnak ki, ezentul itt sem fogják kifüggeszteni a bulletineket. Bécsből jelenti tudósítónk: *Schönbrunnból* ma reggel igen örömdetes hír érkezett. *A király gyógyulásához közeledik.* Ezt a tényt illusztrálja az az egyszerű közlemény, melyet ma az orvosi bulletin helyett kiadtak. A közlemény így szól:

Minthogy a folyton előrehaladó rekonvaleszcencia miatt többé orvosi leletre nincs szükség, az eddig kiadott bulletineket megszüntetik. A király a mai éjszakát is nagyon jól töltötte, ha álma nem is volt olyan tartós, mint az előző, köhögés által alig zavart éjszakán. Ma éjjel néhányszor könnyű köhögési rohamok jelentkeztek, melyek azonban csak néhány pillanatra tartottak és utánuk nyugodt alvás következett. A király ma reggel frissen és jó erőben ébredt.

— **Kossuth Ferenc betegsége.** *Budapestről* táviratozzák: *Kossuth Ferenc* kereskedelmiügyi miniszter állapota ma sem javult. Kossuth még pár napig kénytelen lesz az ágyát őrizni. *Sze-*

rényi József államtitkár ma felkereste a beteg minisztert és referált neki a kereskedelmiügyi tárca fontosabb ügyeiről.

— **Forst és Pacak lemondtak.** Bécsből jelentik: *Forst* és *Pacak* ma bejelentették *Beck* bárónak, hogy tárcáiktól *megválnak*, mert pártjuk nem hajlandó megszavazni a kiegyezést.

— **József főherceg a tüzkárosultaknak.** *M.-Szigetről* táviratozzák: Borsza község tűz által sújtott lakosságának József főherceg 8000 korona és Máramarosvármegye 1000 korona segélyt küldött. A tűz, mely Borsza községet teljesen elpusztította, állítólag gyújtogatásból eredt.

— **Lueger Lueger marad.** Bécsből táviratozzák: Az osztrák képviselőház mai ülésén *Lueger* beszélt a kiegyezésről. *Kossuth* és *Wekerle* miniszterek beszéde — *ugymond* — részben diametris ellentétben vannak az osztrák miniszterek állításaival. Meg kell tehát állapítani, hogy kik mondtak igazat. A zsidómagyarok kitartanak régi zsarolási módszerük mellett. A katonai kérdésekben pártja szintén ellentétben áll a kormányval. Ők osztrák-magyar hadsereget akarnak, nem pedig *Kossuth*-hadsereget. A zsidómagyarok most a bankkérdéssel fenyegetnek. Szóló annak a véleményének ad kifejezést, hogy a magyarok ezzel a fenyegetésükkel fel fognak hagyni. A különválás szerinte nem fog bekövetkezni. Az ő pártjának jelszava nem az, hogy *Los von Ungarn*, hanem ez: *Los von dieser verrathener Judeo-Magyarischen klikke!* (El ettől az áruló zsidómagyar klikktől!)

Lueger ezen kijelentésére élénk éljenzés támadt a keresztényszocialisták között.

Ha a magyarok harcra készítenek bennünket, úgy energikusan fogunk sikra szállani érdekeink védelméért. (*Zajos éljenzés*).

— **A megyei választások.** A tegnapi megyebizottsági választások az Almáskamarási kerületben, amelyhez Imáskamarás, Nagykamarás, Medgyesegyháza és Medgyesbodzás tartoznak, a következő eredménnyel végződtek: Hat évre megválasztották: *Schill* József 217, *Szeverényi* György 214. *Barát* János 208 és *Lehmayer* Flórián 195 szavazattal. Három évi időtartamra *Hack* Jánost választották 195 szavazattal, míg *Momák* Döme dr. és *Madár* Lajos 188 szavazatot kaptak. A választás elnöke *Boross* László uradalmi intéző volt. A választáson jelen volt *Mahler* György országgyűlési képviselő is.

Kispepergen *Boksan* Széver pécskai szolgabíró, *Mateovits* Béla kispepergi jegyzőt és *Györffy* Jenő németpepergi jegyzőt választották meg. A választás elnöke *Szondy* Géza ev. ref. lelkész volt. *Ferrai* Nagy Iratoson *Mayerhoffer* Lajos és *Szathmáry* Gyula nyugalmazott alispán, *Arad* Szentmártonban a hivatalos lista jelöltjei győztek. Szabadhelyen *Milován* Valér jegyzőt és *Moldován* János takarékpénztári tisztviselőt választották meg. Érdekes megemlíteni, hogy a választások a nagyhalmági kerületben hozták meg a legszebb győzelmet a magyarságnak. A tulnyomórészt románokból álló szavazók négy papjukat buktatták itt ki a magyar jelöltek érdekében.

— **Hazatérő amerikai magyarok.** A Cunard társaság *Carpathie* gőzösével körülbelül 700 magyar jön haza Amerikából. Menetrend szerint a hajónak előbb *Triesztet* kellett volna érintenie és csak onnan jött volna *Fiuméba*, de mert a hazatérők rendszerint már *Triesztben* elhagyják a hajót és onnan szédnek el, a

belügyminiszter kívánságára, a Cunard társaság ezáltal Trieszt érintése nélkül rendelte a Carpathiát, a hova az szerda helyett már vasárnap fog érkezni. Ugy értesülünk, hogy a belügyminiszter a hazatérők érdekében munkaközvetítési akciókat szándékozik kezdeményezni.

— **Halálozások.** *Fábián* Lajos dr. törvényszéki elnököt súlyos csapás érte. Tíz esztendőse kis leánya, *Magduska* tegnap hosszas szenvedés után meghalt. A kis halott temetése 26-án délelőtt 11 órakor lesz, a felső temető halottasházából viszik a holttestet a családi sírboltba. A mélyen lesújtott család iránt széleskörű részvét nyilatkozik meg.

Gölsdorf Károly, a Krondorfi kútvállalat tulajdonosa szombat éjjel meghalt. Az összes alkalmazottai rajongásig szeretett főnöküket veszítették benne, mert alkalmazottaival szemben atyai szeretettel bánt. Hat év előtt cége fennállásának 25. évi jubileumát tartotta, közben udvari szállítónak nevezték ki és cs. tanácsosi címmel tüntették ki. Ő a Krondorfi savanyuvíz az egész világon ismeretessé tette, úgy hogy az évi forgalmat már 7 millió üvegre emelte. Nálunk a Krondorfi eléggé ismeretes, itteni raktára magyar kezekben van.

— **Táncoljunk!** *Szekszárdról* jelentik: Megírtuk, hogy *Garay* János nagy költőnek egyetlen leánya, *Gizella*, nagy nyomorba jutott. Szomorú helyzetéről értesült a költő szülővárosának, *Szekszárdnak* közönsége is. Az itteni nőegyesület f. hó 23-án *tánccal* egybekötött művészestélyt rendezett, melynek jövedelmét a költő leányának adományozták. A szekszárdi polg. olvasókör f. é. nov. 23-án rendez a költő árvájának javára táncestélyt.

— **Gyilkosság a megyei választásokon.** A tegnapi megyebizottsági tagválasztás általában zavar nélkül folyt le. Csak mikor az est beállt, volt néhány helyen kisebb verekedés. Egy nagyobb összetűzés történt, melynek emberélet is esett áldozatul. *Kavna* község határában szembetalálkozott két kocsi, melyen választók ültek. Egyik sem akart kitérni, mire rövid szóváltás után egymásnak hajtottak. A kocsik összetörték, egy *Vadasán* *Zachari* nevű ember pedig leesett az egyik kocsiról, agyrázkódást szenvedett és nyomban meghalt.

— **A szárazság.** *Magyar-Kanizsáról* írják: Emberemlékezet óta nem volt olyan hosszantartó szárazság, mint most, úgy, hogy a föld olyan kemény, hogy alig lehet szántani. A marhalegelők teljesen ki vannak sülve és a kutakból a víz kiapadt. *Uj-Radnáról* jelentik: A hónapok óta tartó szárazság egyre nagyobb veszedelemmel fenyeget. A kutak és apróbb patakokból a víz kiapadt. A legelő teljesen le van sülve. Ha késik az eső, még a fügyökér is kiszárad és a hegyvidék egyedüli jövedelmet nyújtó marhaállománya pusztulásra jut.

— **Nagy tüzek.** *Letenyéről* jelentik: Vár-föld községben a hó 21-én tűz ütött ki, mely oly gyorsan terjedt tovább, hogy csakhamar 26 ház és melléképületei, valamint sok csűr a benne felhalmozott takarmány és gabonane-műekkel együtt elégett. A kár körülbelül 100,000 korona, melyből csak nagyon kis rész volt biztosítva. A tűz által sújtott lakosságnak az első segínyt a bánokszentgyörgyi intelligencia nyújtotta néhány szekér élelmiszerral. *Letenyén* a hó 23-án szintén tűz volt és három ház a melléképületekkel együtt elégett. Az egyik égő házból a bennrekedt két nő és két férfit csak nagynehezen tudták kimenteni, de a két nő oly súlyos égési sebeket szenvedett, hogy felépülésükhöz nincs remény. A tűz oltásánál és

az emberek kimentése közben többen megsérültek.

— **A halálhozó temetés.** Budapesti tudósítónk táviratozza: *Rosenzweig* Dávid címfestő felesége a Hárfa-utca 4. számú ház második emeletén kinézett az ablakon. Éppen egy temetési menet vonult el a ház előtt. Egyszerre az asszony alatt leszakadt az ablakpárkány és *Rosenzweigné* lezuhant az utcára. A boldogtalan asszony nyomban meghalt. Holttestét a törvényszéki orvostani intézetbe vitték.

— **Helyreigazítás.** *Hegedüs* Loránt urnak lapunk mai számában megjelent nyilatkozatába értelemzavaró sajtóhiba csuszolt be. A nyilatkozat azon része, amely a *Makói Ujság* ról szól, helyesen így olvasandó: „Egy mindig jóhiszeműnek és megbízhatónak ismert ujság közleményének adva hitelt.”

— **Egy család nyomora** Egy gyámoltalan asszony és hat serdületlen gyermek maradt ma minden támasz nélkül. Aki létfenntartójuk volt, az holnap már a temetőkerthben fogja megkezdeni az örök nyugalmat. *Götz* György, az *Aradi Közlöny* kiadóhivatalában alkalmazott lapkitördelő ma meghalt, a legnagyobb nyomorban, egy falat kenyér nélkül hagyva hátra hét gyámoltalan hozzátartozóját. Az éhség és a közelgő tél fagya fenyegeti az elhagyatott családot. A jó emberekhez fordulunk segítségért: küldjék be az éhező család részére szánt adományukat kiadóhivatalunkba. Istennek tetsző cselekedetet művelnek. Az adakozást az *Aradi Közlöny szerkesztősége* nyitja meg öt koronával.

— **Egy párbaj — 100 korona!** A világ semmiféle városának orvosai, semmiféle kongresszuson olyan okos, helyes határozatot nem hoztak, mint a marosvásárhelyi orvosok a múlt szombaton. Mint Marosvásárhelyről írják, múlt szombaton a marosvásárhelyi orvosok elhatározták, hogy tekintettel a minden irányban nyomasztóan terjedő drágaságra, *száz koronás tiszteletdíjon alul párbajorvosi megbízást nem vállalnak el.* Első tekintetre be lehet látni, hogy ez a határozat, ha nem is abból az intencióból fakadt, hogy csökkenjen a párbajlás és mánia, hanem hihetőleg a megélhetés szempontjából, mégis akaratlanul ezt a célt szolgálja a leghathatósabban. Mert a mai párbajozó világban valóságos áldás egy ilyen akadály, amely alkalmas a párbajozók kedvének lohasztására. Valószínű ugyanis, hogy mindenki meg gondolja ezután érdemes-e 100 koronát fizetni az orvosnak azért, hogy egy öt centiméteres karcólást leragasszon?

— **Szerencsétlenség egy bányatelepen.** *Boroszlóbról* jelentik: A Márton-tárna telepen éjjel három gazdasági épület és egy pajta leégett. Három helyen elszenesedett emberi holttestekre találtak. Azt hiszik, hogy galiczi munkások, akik titkon becsontak oda, hogy az éjt ott töltsék. Több iskolás gyermek ma reggel meg nézte a tűz színhelyét, szerencsétlenségükre azonban egy beomló fal hármát közülök agyon-sújtott.

— **Kigyuladt motoros.** A Szeged felé haladó gyorsmotorral tegnap baleset történt a makói állomás közelében. A gyorsmotor tengelye az erős surlódás folytán Makó előtt hirtelen *kigyuladt.* Csak néhány utas volt a motoron s ezek ijedten ugrottak le a kocsiról. A tulizzott

tengelyt rövidesen lokalizálták. A motoros elé, amint a rend helyre állott, egy gőzmozdonyt kapcsoltak s azzal folytatták az utat Szegedig.

— **Erdőégés.** Lugosról írják: Csütörtökön éjjel meggyuladt a vaszói legelőhöz tartozó erdő és körülbelül 7-8 hold égett el. A lakosságnak óriási erőfeszítésbe került, míg a tüzet elolthatta. — Pénteken délben Vaskő község „*Godinova*” és „*Valea Maravica*” neű erdei gyultak ki és 30 hold erdő esett a tűz martalékául. A tüzet a különvonattal odaszállított munkásság oltotta el 4 órai eltási munka után. A vizsgálat megindítatott, hogy megállapíthassák, mi volt az oka a tűz keletkezésének.

— **Elítélt leánykereskedő asszonyok.** Budapesti tudósítónk táviratozza: A minap a keleti pályaudvaron tetten érték *Bakonyi* Lajos kárpitos feleségét, *Pila* Terézt és *Friedmann* Hermann ügynök nejét, *Grosz* Rózát, amint három leányt akar-ak Kons'antinápolyba kiszállítani. A lélekufárok fölött ma ítélkezett a hetedik kerületi kapitányság. *Bakonyinét* 30 napi elzárásra és 200 koronára, egy vidéki szállítás miatt 5 napi elzárásra és 100 koronára, *Friedmann* Hermannét 50 napi elzárásra és 300 koronára ítélte.

— **Vesztett kutyák garázdálkodása.** O- és Ujszentanna községben 24 óra óta vestett kutyák garázdálkodnak, amelyek eddig több embert martak meg. Töbökön kívül *Helstern* Antalné ujszentannai lakost is össze marta egy vestet eb. A Pankotáról áthívott *Abonyi* járásorvos tanácsára a beteget a Pasteur-intézetbe szállították. A vestett ebet sikerült lelőni. *Martin* kerületi állatorvos ma Ujszentannán járt, megtevé a szükséges intézkedéseket.

— **Buziásfürdő** új tulajdonosa, *Muschong* Jakab, modern berendezésű szénasvüveket állított fel, melyek rendeltetére a buziásfürdői viághírű szénasavforrásokat kiaknázni és természetes folyékony szénasavat szállítani mindennemű ipari célokra. Miután ezen szénasvüvek kartellen kívül vannak, bizonyos, hogy mindenki igyekezni fog természetes, vegyileg legtisztább folyékony szénasavat beszerezni és későbbi szükségleteinek céljaira is biztosítani s így nem lehetetlen, hogy a vállalat nagyszabású berendezése dacára, későn érkezett megrendeléseket nem lesz képes eszközölni. 3907

— **Rözsáspiros** üde az arca mindazoknak, akik a legjobb arcápoló szerrel, az Alföldi fehérkeresztes sósborszeszszel tisztítják azt. Készíti az Első Alföldi Cognagyár r. t. Kecskeméten.

— **Biztos gyógyhatás.** Mindazok, kik rossz emésztés vagy székrekedés következtében felfúvódásban, szorulásban, fájásban, étvágyhiányban vagy egyéb bajokban szenvednek, a valódi „Moll-féle seidlitz porok” használata által biztos gyógyulást érnek el. Egy doboz ára 2 kor. Szétküldés naponta utánvétellel *Moll* A. gyógyszerész, cs. és kir. udvari szállítótól Bécs, I. Tuchlauben 9. A vidéki gyógyszerárakban határozottan *Moll* A. készítménye az ő gyári jelvényével és aláírásával kérendő.

— **Rovarpor,** bolhák, legyek, poloskák, svábok ellen leghatásosabb *Vojtek* és *Weisz* nál. 201

SPORT.

+ Az aradi atletikai klub érdekelt tagjait ezúton is értesítem, hogy a temesvári atletikai klubbal vasárnapra tervezett klubközi verseny, nevezett egyesület visszalépése folytán elmarad. *Preisinger* Béla titkár.

Lechner és Fleischer
Arad, Szabadság-tér 17.
Aradvárosi és megyei telefon 475. szám.

Néhány napig
maradék
elárusítás!

Öltöny szöveteket
leszállított árban 772
árusítunk.
Nagy megtakarítás! Szolid kiszolgálás!

VÁROS ÉS MEGYE.

Aradváros közgyűlése.

— A tárgysorozat. —

Folytatólagos sorrendje az Arad szab. kir. város törvényhatósági bizottsága által 1907. évi október hó 28-án d. u. 4 órakor tartandó rendes havi közgyűlésben tárgyalás alá kerülő ügydaraboknak: 39. A magyar királyi pénzügyminiszterium intézvénye a 3,900.000 korona államkölcsön engedélyezése iránt a kormányhatósághoz intézett felirat elutasítása tárgyában. 40. Az iskolaszék előterjesztése a városi községi iskolai tanerők gyermekei részére a polgári leány és fiúiskolában a tandíjmentesség adása iránt. 41. Urbányi Béla nyug. főpénztárnok kérvénye 400 korona fizetés előleg utalványozása iránt. 42. A tanács jelentése gróf Müns. ter Ernő irodai segédtisztnek és Zimmer János szegényházi felügyelőnek nyugdíjaztatása iránt. 43. A tanács jelentése özv. Schwartz Pálnak a nyugdíj és neveltetési járulékon kívül 600 korona kegydíj utalványozása iránti kérvénye tárgyában.

KOZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDÉS.

Aradi heti gabonavásár.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, október 25.

Ma már az időjárás nem oly enyhe jellegű, mint amilyen eddig volt, de még mindig nem olyan, mint amilyen ez időtájt indokolt volna. A gabonaüzlet más vidékekről érkező esőhírekre lanyha irányzatot vett.

A mai piacon elkelt:

800—900 mm. buza 11:10—11:40
800—900 mm. új tengeri 5:50—5:90
Rozs 9:60—9:70
Zab 7:20—7:30
Árpa 6:90—7:10

Az árak koronákban, 50 kilogrammonként értendők.

Budapest. áru- és értéktőzsde.

— Az Aradi Közlöny távirati tudósítása. —

Budapest, október 25.

Üzletellen, alig tartott árak. Amerika 2½ olcsóbb. Az árak 50 kilonként számítva:

	Déli zárlat	5 órai zárlat
Buza áprilisra	12.59—12.60	12.49—12.50
Zab áprilisra	8.56—8.57	8.50—8.51
Rozs áprilisra	11.84—11.85	11.80—11.81
Tengeri májusra	7.21—7.22	7.18—7.19

Zárul 5 órakor:

Osztrák hitelrészvény	634 50
Magyar hitelrészvény	744 25

Budapest-kőbányai sertéskereskedelem.

— Október 25 —

Magyar elsőrendű: Oreg nehéz páronként 400 kilogrammon felül súlyban — fillérig; közép páronként 300—400 kilogrammig terjedő súlyban — fillérig; fiatal nehéz páronként 320 kilogrammon felül súlyban 128—129 fillérig; fiatal közép páronként 251—320 kilogrammig terjedő súlyban 129—130 fillérig; könnyű páronként 250 kilogrammig terjedő súlyban 131—133 fillérig. Szerbiai: Nehéz páronként 260 kilogrammon felül súlyban — fillérig; közép páronként 240—260 kilogrammig terjedő súlyban — fillérig; könnyű páronként 240 kilogrammig terjedő súlyban — fillérig. Sertéslétszám: Október hó 22. napján volt készlet 34,500 darab, október hó 23. napján felhajtott 720 darab, október hó 23. napján elszállított 628 darab, október hó 24. napjára maradt készletben 34,592 darab. A hízott sertésüzlet irányzata: Nyugodt.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Amatőröknek. Felkérjük mindazon amatőr fényképeseket, akiknek valamely aktuális eseményről sikerült felvételeik vannak, sziveskedjenek azokat szerkesztőségünkbe beküldeni, az Aradi Közlöny képes nagy naptárában való reprodukálás céljából.

Összes vidéki levelezőinknek. Sziveskedjenek a községükben található mindennemű állami hivatalok hivatalnokainak névsorát lehetőleg rögtönösen közölni velünk. Sziveskedjenek ezenkívül a községi előljáróság névsorát, az ottani pénzügyhatóság tisztikarát, egyesületek, kaszinók, szövetkezetek tisztikarát velünk közölni. A tanítók és lelkészek nevét, a

postakezelő nevét, az iparvállalatok és tulajdonosaik felsorolását szintén sürgősen kérjük.

O. M. (Arad.) A naptárban közöljük.

Memento mori. Irjon jobb verset. A szerelem nem pótolja a rimet.

P. J. (Arad.) Spatz.

IDEGENEK ARADON.

— Október 25. —

Központi szálloda. Weisz Mór gyárigazgató B. Gyula. — Bakos Odón dr. ügyvéd Nagylak. — Sram Hugó dr. ügyvéd Szeged. — Schneider Gyula dr. ügyvéd Kula. — Bretán Kornél dr. ügyvéd Szászabánya. — Balassa Ernő felügyelő és neje Budapest. — Kónig Mór fakereskedő Tolcsva. — Dér Miksa fakereskedő Orosháza. — Nagy Ferencné megy. tiszt. neje Székudvarhely. — Bódy Bódog birtokos Paulis. — Jorgovics Domokos számtanácsos Zombor. — Taki Dezső kárbeclő Székesfehérvár. — Korytovski Aurél magánzó — Metzger Pál gyáros Remscheid. — Révész Márton felügyelő Budapest. — Wellis Adolf kárbeclő Budapest. — Reisner Armin utazó B. Gyula. — Nevelics Béláné utazó neje Szászsebes. — Heil Rezső utazó Bécs. — Barber Herman utazó Pécs. — Neuhaus Henrik gyáros Páris. — Wildberger Adolf utazó Laufen. — Landau Lipót utazó Bécs. — Seidner Miksa borkereskedő Budapest. — Szűsz József borbevásárló Budapest. — Ungar Mór utazó Budapest. — Békés Adolf utazó Budapest. — Molnár Lajos utazó Budapest. — Dénes Gyula utazó Budapest. — Klein Adolf utazó Budapest. — Bradovszka Gusztáv utazó Bécs. — Komlós Hugó utazó Budapest.

Fehér Kereszt-szálloda. Marosi Sándor mérnök és családja N.-Szeben. — Harkó Vilmos dr. orvos és családja Sz. Márton. — Schuler Károly kereskedő Debrecen. — Berényi Dénes gazdálkodó H. M. Vásárhely. — Vajda Sándor hivatalnok Mezőtelegd. — Vinkler Mihály igazgató helyettes Segesvár. — Guttman Simon kereskedő Temesvár. — Kelemen Odón bányagazgató Anina. — Angyal Imre igazgató és családja Anina. — Lantos Sándorné és családja Nagyvárad. — Kerekes Antal főfelügyelő Facset. — Somogyi Bálint kisbirtokos és családja Kecskemét. — Grünvald Jenő kereskedő Szeged. — Vieder Béla kereskedő Szeged. — Adler Gyula szállító Kolozsvár. — Zsoldos Lajos üzletvezető és neje Rimaszombat. Csatlós Sándor és neje Szolnok. — Jóó Sándorné és leányai Nagyvárad. — Fodor Imre gazdatiszt B. Gyula. — Kádár Mór bérlő Nagyvárad. — Eliás Sámuel kereskedő Abrudbánya. — Képes Imre hivatalnok és neje Petrosény. — Baranyi Sándor kisbirtokos H. M.-Vásárhely. — Adler Miksa és családja Makó. — Vermes Mártonné és leányai Abrudbánya. — Gulyás Lipót utazó Budapest. — Komlós Arnold utazó Budapest. — Markovits Mór utazó Budapest. — Zilzer Rezső utazó Budapest. — Beck Jakab utazó Budapest. — Hauser Lipót utazó Budapest. — Lantos Károly utazó Budapest. — Simon István utazó Budapest. — Barta Sándor utazó Budapest. — Schidhof Mór utazó Bécs. — Jakoblovits E. utazó Bécs. — Ehrenhaft A. utazó Bécs. — Heller Mór utazó Bécs. — Csillag József utazó Bécs. — Schwiner H utazó Bécs. — Neuheim József utazó Bécs.

Vass szálloda. Sugár József utazó Budapest. — Spitz Sándor kereskedő M.-Vásárhely. — Papolczy István kereskedő M.-Vásárhely. — Sztropko Dániel telepes Vinga. — Schönfeld A. utazó Bécs. — Szamek Samu kereskedő B. Csaba. — Stern Miksa utazó Bécs. — Bernfeld Kálmán utazó Bécs. — Knaut H. utazó Bécs. — Berger Jakab utazó Budapest. — Fischer József utazó Bécs. — Weisz M. borkereskedő H. M.-Vásárhely. — Flug Herman mézszáros Pilis Csaba. — Zsadányi János iparos Mondorlak. — Spitzer Márk kereskedő K.-Körtvély.

Nemzeti Színház.

B) bérlet.

B) bérlet

Szombaton, 1907. évi október hó 26-án:

A fátum.

Színmű 3 felvonásban. Irta: Zsiross István.

SZEMÉLYEK:

Alpáry Dezső Hunyadi J.	Trautmannsberg Delll L.
Erna, neje Szilágyi B.	Péterdy Jenő Várnai Jenő.
Ella, leánya Kápolnai J.	Gozdanovics Mariházi M.
Szentkeresztiné Körössy J.	Lubonyovszky Faludi K.
Vajkay Sándor Szendrei M.	Báró Vesényei Uj; Kálmán.
Vajkay László Kesztler Ede.	Dr. Bánosi Szathmári A.
Zimmburg Horti Sándor.	Kovács Margit Harmath J.

Közdete este 7 és fél órakor.

Halottak

napjára!

Özv. Imre Mihályné és Társa

élő- és művirág kereskedése

Arad, Forray-utca 5. sz.

(a Dréher sörfőzettel szemben)

Ajánlja a közelgő halottak napjára rendkívül nagy választékú

élő és művirág koszoruit.

Továbbá azonnal készít menyasszonyi és alkalmi csokrokat a legszébb kivitelben és a legjutányosabb árak mellett. 2184

A nagyérdemű közönség becses pártfogását kérve, maradtunk tisztelgettel

Özv. Imre Mihályné és Társa.

Földes Kelemen

orvosi laboratoriuma

Aradon, Deák Ferenc-utca.

Végez:

hugy, köpet, bélsár, gyomortartalom és hányadék, vér, koros folyadék-gyülemek, epe és hugykőképződmények, nemi szervek váladékai, torok lepedék, ondó, anyatej és korszövettani vizsgálatokat mérésékel díjazásért. 208

Könyvkötészetünkben

egy ügyes fiu

tanulónak

felvétetik.

Bővebbet a kiadóhivatalban.

Köhögés!

Aki

szerezi az egészségét, meggátolja a köhögést. 5245 közjegyzőileg hitelesített bizonyítvány igazolja, hogy feltétlen eredményes a

Kaiser-féle mell-karamella

(A három fenyővel.)

használata. Orvosiilag ajánlva és megvizsgálva köhögés, rekedtség vagy katarus, elnyálkásodás, erős dohányzás folytán beállott hurut és görcsös köhögések ellen. 2189

Csomagja 20 és 40 fillér, doboza 80 fillér.

Kapható: Gutori Földes Kelemen, Hájós Árpád és Rozsnyay Mátyás gyógyszerésztárában Aradon, Zombory János és a „Szent Háromság” gyógyszerésztárában Uj-Szent-Annán és Szokolay Sándor „Írisz” gyógyszerésztárában Lippa.

Értesítés!

Az „Orsovai Hal“-hoz
BREGER J. czég

ezelőtt Deák Ferenc-utca és Weitzer János-
utca. Mai naptól Szabadság-tér 4 sz.
Pölzi-kávéház mellett. 2543

Naponta friss élő halak lég- és vízben kap-
hatók. November 1-től minden fajta tengeri
halak is. Üzletemben tartok mindennemű
deligümölcsöket és zöldség-ujdonságo-
kat, friss kóser füstölt husneműket, va-
jat, turót, kenyérsüteményt és minden-
nemű delikateszt is tartok. Színházi elő-
adás után is nyitva van. Péntek estétől
szombat este 8-ig zárva. Vasárnap egész
nap nyitva. November 1-től Weitzer Já-
nos-utcai üzletemben kizárólagosan ten-
geri halak lesznek eladva. Általában ol-
csóbb árak mint a piacon. Megrendelé-
sek azonnal, a legpontosabban eszközöl-
tetnek. Sürgőncim: Breger, Arad.

Férfi ruhák

*itelesen jó állapotban
eladó. Bővebbet Teleky-
utca 10. emelet.*

Használt

Ólom

megvételre kerestetik a ki-
adóivatalban.

N. é. közönség b. figyelmébe!

Tisztelettel értesitem a t. közönséget,
hogy **Sárossy-utca 2. szám alatt**

uj szücs műhelyt
nyitottam.

Elvállalok női kabát, boá, muff, sapka,
utazó-bunda, lábszák, mindennemű béle-
gyszek, tepik, állattömések, stb. gyors és
fontos, valami t. jutányos árban való ké-
szítését, oly módon, amely versenyképessé
tesz bármely elsőrangú üzlettel.

Szakmában való képesítésemet a
bel- és külföld nagyobb városaiban sze-
reztem s utóbb Aradon Mayer M. szücs
üzletében huzamosabb időn át közmege-
gedésre gyakoroltam, s úgy a helybeli és
videki közönség izlés t. volt alkalmam el-
sajátítani. Rendelém 25% munkaá. ked-
vezményben reszesülnek. 2150

Kegyes pártfogásért esedez

Beregszásy Lajos, szücsmester.

Diamant Ferenc

villanyvilágítás, telefon és csengő berendező

Atzél Péter utca 2.,

a színház töbejárataival szemben. Bo-
hus-udvarban.

Csillárok és lámpák

gáz és villanyra.

Az aradi gazgyárban leőgötött

valódi Anerek raktára.

Drbja 60 III.)

Üvegbengek, ernyők, tulipánok, vil-
lanykörtek, ivlámpa szenek és szerelési
anyagok legjobb minőségben legolcsó-
ban kaphatók. 968

Értesítés!

Tisztelettel értesitem a n. é. kö-
zönséget, hogy „PANNONIA“ szál-
● lóm éttermeiben a müncheni ●

„Paulaner bräu“

sörét

(a Salvator pincéhez)

1907. október hó 27-től

● kezdve állandóan kimérem. ●

Teljes tisztelettel

Szabó Kálmán

vendéglős.

2545

**Lábizzadás,
hónaljizzadás**

ellen meglepő jó hatású szer a **Hajós-féle**

általános hintőpor,

szárit, — szagtalanít.

Ára egy doboznak 70 fillér.

313

Tyúkszemétől

mindenk meg szabadul a világhírű törvényesen védett **Hajós-féle**

ANAGALLIN

használatát által. — ára egy üvegnek 70 fillér.

„NEVER“

amerikai gummikülönlegesség, a képzelhető legjobb óv-
szer. 6 drb egy eredeti fém dobozban 2 kor.

Peloskák kiirtására legjobb szer a **Phenolsav.**

Ára egy üvegnek 70 III.

Fenti szerek valódi minőségben kaphatók:

Hajós Árpád

gyógyszertára és gyógyszerészeti laboratóriumában

Arad, Andrássy-tér 22. sz. a megyeházzal szemben.

Péntek délután szőnyeg-maradékok olcsó eladása!

Alkalmi vétel!

Uj divatu angol kelmék árjegyzéssel kirakatunkban megtekinthetők.

120 cm. széles costumkelmék 1 frt 85 kr.
140 cm. „ „ 2 „ 25 „

} a rendes árnál 3% megtakarítás.

Ujabb szállitmány érkezett nyirott I. Axminster szőnyegekől csekély szép-
séghibával.

Egy 250 cm. széles 350 cm. hosszú szőnyeg 42 forint 50 krajcár.

„ 200 cm. „ 300 cm. „ „ 27 „ 50 „

Rosenblüh H. és Társa.

336

I. Kldder minster szőnyeg 90 cm. széles maradékban 1 frt 70 kr. méterenkint.

A Kinek

ismeretség híján

házasárra,
nevelőre,
üzletvezetőre,
könyvelőre,
segédre,
spánra,
gazdatisztra,
kulcsárra,
vínzellérre,
kertészre,kulcsárnőre,
gazdaszónyira,
szakácsnőre,
szobaleányra,
házi- vagy
irodászolgára,
pénzbeszédre
házmesterre,
stb.-re
van szüksége,**Aki**

eladni kíván

butort,
songorát,
bort,
gyümölcsöt,
gabonát,üzletet,
műhelyt,
lakást stb.;
vagy**Aki**

bérbeadni kíván

birtokot,
házat,
vadászterü-
letet,halászatot,
telket,
kocsit,
lovat.**Aki**szüzeket vétel vagy bérbevetel cél-
jából keresi;**Aki**cannely állást betölteni kíván: legbizto-
sabbat ér csélt, ha az**„ARADI KÖZLÖNY“**kis hirdetési
rovátat használja.**APRÓ HIRDETESEK.**

Ismét szeretnék önnel

találkozni, oly hosszú idő óta nem
beszéltünk egymással. Mi az oka,
hogy nem ad alkalmat. — Irjon
okvetlenül. Üdvözli Cs. K. F. 2542**Veszek könyveket,**egész könyvtárakat, Lexikonokat,
jobb folyóiratokat és hangjegyeket
legmagasabb áron. — **Kerpel**
Izab könyv- és papírkereskedése
és kölcsönkönyvtára, Aradon. 1921**Téli szafonna,**perzsel, száraz, zsír és sózott hajt
kapható Rauchbauer Nándornál,
Ujszentannán. 2249**Világosi takarékpénztár**60 korona havi fizetéssel gyakor-
nokot keres. Ajánlatok f. hó 30-ig
az igazgatósághoz nyújtandók be.
Állás azonnal elfoglalandó. 2528**Costüm-album**100 nál több eredeti újdívatu min-
tákkal 3 koronáért kapható **In-**
gusz I. és Fia könyvkereske-
désében Arad. Telefon Arad és
temesmegyei 517. sz. 361**Angyal-utca 27. sz. alatti**szatócs-üzlet november 1-től kiadó.
Bővebbet Angyal-utca 20/a.**Uri lakás**azonnal kiadó. Bővebbet Dr. Mo-
mák Döme ügyvéd irodájában 2475**Ügyes ruha varrónő**ajánkozik házakhoz helyben vagy
vidékre. Lakása Vécsey-utca 12.

2541

SEIDLITZ-PORCsak akkor valódiak, ha
mindegyik doboz Mollnak
védjegyet és aláírását tűn-
teti fel.**MOLL-FÉLE
SÓS BORSZESZ**Csak akkor valódi ha
mindegyik üveg Moll A. védjegyet
tünteti fel és „A
Moll“ feliratu ónozáttal elzárva van. A Moll-féle
-sós borszesz do-
vezetesen mint fájdalomcsillapító bedörzsölési szer, köszvény,
cuz és a meghülés egyéb következményeinél legismertesebb nep-
szer. — Egy ónozott eredeti üveg ára 1 kor. 90 fill.**MOLL-féle gyermekszappan.**Legfinomabb, egészen új rendszer szerint előállított gyermek és hölgyiszappan gyer-
mek és felnőttek okszéri bőrápolása. Egy darab ára 40 fill. 5 darab kor. 1-80 fill.
Minden darab gyermekszappan a MOLL-v. djegygyel van ellátva. — Főszékhelye:

MOLL A. gyógyszerész, cs. és kir. udvari szállító által.

Bécs, I. Tuchlauben 9. sz.

3971

Vidéki megrendelések naponta postautánvét mellett teljesítettek.
A raktárakban tessék határozottan MOLL A. aláírásával és védjeggyel ellátott ká-
szítményeket kérni. Aradon kapható: FÖLDES KELEMEN és HAJÓS ÁRPAD
gyógyszertáraiban**Két darab**

tisztavérű felbugott poland-chin koca;

18 darab magyar—berni félvér rugott üszőborju
eladó.

2529

Egy használható jó zongora 110 frtért átadó.

Mangolica, poland-chin és yorkshire kanokra elő-
jegyzést elfogad Kralovánszky Ká'mán, Seprős. Telephon 6.Az 1902. évi versenyt ipar és gazdasági kiállításán és az 1901. évi
mahói ipar és gazdasági kiállításán a negy díjazottal kiténtetve.**WEGENSTEIN C. L. és FIA**

ELSŐ DÉLMAGYARORSZÁGI

ORGONA-ÉPÍTŐ MINTÉZET (villamos szemre berend.)
TEMESVÁROTT.Szállít kitűnő, leg-
újabb rendszer szerint
készített**pneumatikus
orgonákat**bármily nagyság-
ban a legolcsóbb
árak mellett.Javítások, átalakítá-
sok és hangolások át-
vetettek, olcsón és ki-
tűnő szakértelemmel az
közöltetnek. 1901Bővebb felvilágosítá-
ssal és költségvetéssel
szívesen szolgálunk.Az 1906. évi kiállításán
A nagy millenniumi érem-
mel kiténtetve.**MUSCHONG-BUZIÁSFÜRDŐI****== SZÉNSAV-MŰVEK ==**ujjonnan berendezve kartelen kívül szállítanak azonnal bár-
mily mennyiségű természetes vegyileg
legtisztább folyékony**Szénsavat**a világhírű buziásfürdői szénsavforrá-
sokból szódavizgyártáshoz, vendéglősök-
rek és egyéb ipari célokra.Össze nem tévesztendő mestersége-
sen előállított, kevésbé káros szén-
sávvá

Megbízható, szigorúan lelkimeretes kiszolgálás!

Buziásfürdői ásvány- és gyógyvizek

1/4 és 1/2 literes üvegekben. 3907

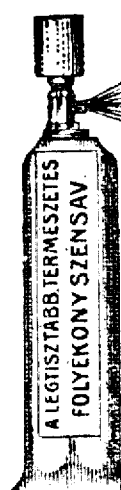
Szív-, vese- és hólyagbántalmaknál utól nem ért gyógyhatás.

Elsőrendű asztali víz.

Felvilágosítással készségesen szolgál

Muschong-Buziásfürdői szénsavmüvek és ás-
ványvizek szétküldési telepe Buziásfürdőn.

Sürgönyözim: Muschong, Buziásfürdő. — Interurban telefon 18. sz.

Kiadó lakás!

Kossuth utca 9. szám

alatt egy külön álló, 4
szoba, csukott folyosó,
elő-, cseléd- és fürdőszo-
bából álló lakás, a hoz-
zártartozó mellékhelyisé-
gekkel, továbbá egy

istálló és magtár

november hó 1-től

kiadó.Értekezhetni Probst
Elemér zárgondnoknál,
Tökölly Imre-utca 49. sz.

2520

Kiváló finom
csemega és rózsza (Bakator)**SZŐLŐ**kapható nagyobb és
kisebb mennyiségben**Kohn H. és Fia**

cégnél,

2518

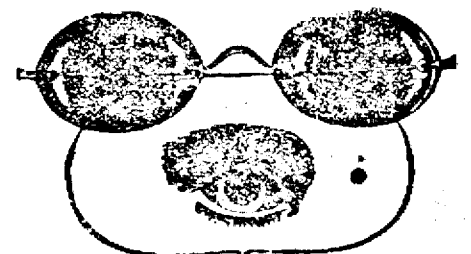
Ménésen.

Elsőrendű látszerész üzlet.

DICK-SAMU

órás és látzerész

Arad Andrassy ter és Weitzer János-utca sarkán

Elad és javít mindennemű órákat két
évi jótállás mellett a legolcsóbb áron.
Raktáron tart mindennemű szemházi látcsö-
veket a legkülömbözőbb kiállításban, leg-
finomabb lorgnettek, orrcsüptetők és szem-
üvegek, arany ezüst nickel és tekenő-
béka csont keretekben legjobb üvegekkel.Nagy raktár sűrűségi fokmérők-
ben, bor, must és szesz részere, to-
vábbá mindenféle hőmérők, minden-
nemű kivitelben. 2413Szemüvegek és orrcsüptetők or-
vosi rendellet szerint azonnal ké-
szítetnek.**Hirdetmény.**Arad sz. kir. város tanácsa ré-
széről ezennel közhírré tétetik,
hogy a f. évi őszi országos vásár
november hó 1-én kezdődik s öt
napon át, azaz 1907. évi november
hó 5-ig bezárólag tart.Aradon, 1907. évi október hó
14-én.
A városi tanács.